

De beschermingsbewindvoerder als schuldhulpverlener?

De beschermingsbewindvoerder als schuldhulpverlener?

Afstudeerscriptie HBO Rechten

Auteur

Joanne Rohaan

Studentnummer: 134983
e-mail: j.rohaan@outlook.com
telefoonnummer: 0623234551

Onderwijsinstelling

Saxion, locatie Enschede
Academie Bestuur Recht & Ruimte
HBO Rechten

Opdrachtgever

Findool Bewindvoeringen B.V.
Nijverdal

Eerste lezer

mw. E.D. van Dooren-Wisseborn

Praktijkcoach

dhr. L.J.A.G.C. Loeve

Tweede lezer

mw. M.J. Stoeten

Voorwoord

Deze scriptie vormt de afsluiting van mijn studie HBO Rechten aan het Saxion te Enschede. De scriptie richt zich op de juridische mogelijkheden die een beschermingsbewindvoerder heeft om schuldhulpverlening aan te bieden aan haar cliënten. Het onderzoek is verricht in opdracht van Findool Bewindvoeringen B.V. Het schrijven van deze scriptie heb ik als zeer interessant en uitdagend ervaren.

Een woord van dank gaat uit naar mevrouw M.L. Knippenborg en de cliënt van Findool, die ik hier niet bij name kan noemen. Doordat ik hen heb mogen interviewen hebben zij een belangrijke bijdrage geleverd aan deze scriptie.

Daarnaast wil ik mijn praktijkcoach de heer L.J.A.G.C Loeve bedanken voor de begeleiding tijdens mijn afstudeerperiode, ook mijn verdere collega's binnen Findool wil ik niet vergeten, zij hebben mij gesteund tijdens het schrijven van deze scriptie. Mevrouw E.D. van Dooren-Wisseborn wil ik bedanken voor de begeleiding als eerste lezer en mevrouw M.J. Stoeten voor haar bereidheid te fungeren als tweede lezer.

Ik hoop dat u als lezer het lezen van deze scriptie als een boeiende ervaring ervaart.

Nijverdal, juni 2016

Joanne Rohaan

Samenvatting

In Nederland zijn er zeker 700.000 mensen met problematische schulden. Het bestaan en laten voortbestaan van problematische schulden heeft grote persoonlijke en maatschappelijke gevolgen voor alle betrokkenen. Om deze problematische schulden op te lossen dient men over verschillende competenties te beschikken waar veel personen echter niet over beschikken. Wanneer dit het geval is kan er een uitzichtloze situatie ontstaan. Op het moment dat er sprake is van zo'n uitzichtloze situatie zal er hulp van buitenaf nodig zijn om deze problemen op te lossen.

Er zijn in Nederland verschillende beschermende maatregelen voor meerderjarigen mogelijk, dit zijn curatele, beschermingsbewind en mentorschap. Curatele en beschermingsbewind zijn beide vermogensrechtelijk van aard, mentorschap is dit niet maar is gericht op de persoon van de rechthebbende. Bij beschermingsbewind gaat het om een volwassene persoon die zelf niet meer in staat is om zelfstandig zijn financiën te beheren en daardoor beschermd dient te worden. In beginsel kan iedere meerderjarige persoon tot bewindvoerder worden benoemd. Echter gelden er wel enkele wettelijke voorwaarden waaraan een bewindvoerder dient te voldoen. Daarnaast gelden er voor professionele bewindvoerders kwaliteitseisen waar zij aan dienen te voldoen. Wanneer een bewindvoerder aan deze eisen voldoet kan hij benoemd worden.

Wanneer men niet in staat is zelf zijn schulden op te lossen, bestaat er de mogelijkheid voor schuldhulpverlening. Er zijn twee soorten schuldhulpverlening, een minnelijke schuldenregeling en een wettelijke schuldenregeling. Er zijn meerdere instanties die op basis van de wet, schuldhulpverlening mogen aanbieden. Het gaat hierbij om het minnelijke traject. Er zijn echter geen bindende regels waaraan een minnelijke schuldenregeling dient te voldoen. De NVVK heeft echter wel een Gedragscode Schuldregeling opgesteld waaraan haar leden zich dienen te houden. Deze gedragscode is algemeen geaccepteerd en wordt ook gehanteerd door veel niet-leden van de NVVK. De gedragscode omhelst vooral richtlijnen met betrekking tot de tijdstuur van een minnelijk schuldentraject. Daarnaast is er de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Deze biedt richtlijnen waaraan de gemeentelijke schuldhulpverleningsinstanties dienen te voldoen. Het is echter raadzaam voor een private instelling om deze wetgeving in acht te nemen. De Wgs biedt richtlijnen die gericht zijn op de inrichting van het beleid dat de gemeente dient te voeren met betrekking tot schuldhulpverlening en welke zaken van belang zijn in de opstart van een schuldenregeling. Wanneer een minnelijk traject niet slaagt, kan men een wettelijke procedure starten. Voor het starten van deze wettelijke procedure is een '285-verklaring' nodig. Deze verklaring houdt in dat het minnelijke traject niet op redelijke wijze succesvol kon zijn. Deze verklaring kan afgegeven worden door alle personen die ook gemachtigd zijn om het minnelijke traject uit te voeren.

Er kan geconcludeerd worden dat Findool aan alle eisen die gesteld worden rondom beschermingsbewind en schuldhulpverlening, voldoet. Hiermee kan Findool beginnen met het aanbieden van schuldhulpverlening aan haar cliënten.

Inhoud

Lijst van afkortingen	6
Hoofdstuk 1 Inleiding	7
1.1 Inleiding	7
1.2 Betrokkenen & belanghebbenden	9
1.3 Leeswijzer	9
Hoofdstuk 2 Onderzoeksmethodologie	10
2.1 Aanleiding en probleembeschrijving	10
2.2 Doelstelling	11
2.3 Probleemstelling	12
2.4 Onderzoeksmethoden	12
2.5 Betrouwbaarheid en validiteit	13
Hoofdstuk 3 Schulden en schuldenaars	15
3.1 Armoede	15
3.2 Problematische schulden	16
3.2.1 Oorzaken problematische schulden	17
3.2.2 Het oplossen van problematische schulden	18
3.3 Tussenconclusie	19
Hoofdstuk 4 Beschermingsbewind	20
4.1 Beschermende maatregelen meerderjarigen	20
4.1.1 Curatele	20
4.1.2 Beschermingsbewind	21
4.1.3 Mentorschap	21
4.2 Het beschermingsbewind	21
4.2.1 De beschermingsbewindvoerder	22
4.2.2 Eisen aan de professionele beschermingsbewindvoerder	23
4.2.3 De taken en bevoegdheden van de beschermingsbewindvoerder	26
4.3 Tussenconclusie	28
Hoofdstuk 5 Schuldhelpverlening	29
5.1 De achtergrond van schuldhelpverlening	29
5.2 Het minnelijke schuldhelpverleningstraject	30
5.2.1 Het verloop van het minnelijk schuldhelpverleningstraject	30
5.3 Wetgeving rondom het minnelijk traject	31
5.3.1 Instanties bevoegd tot het verlenen van schuldhelpverlening	31
5.3.2 Wet gemeentelijk schuldhelpverlening	32
5.3.3 Gedragscode schuldhelpverlening NVVK	34

5.3.4	De '285-verklaring'	35
5.4	Tussenconclusie.....	36
Hoofdstuk 6	Hoe doen anderen het?.....	38
6.1	Interview mw. Knippenborg.....	38
6.2	Tussenconclusie.....	40
Hoofdstuk 7	Voldoet Findool aan alle gestelde eisen?	41
7.1	Eisen bewindvoering	41
7.2	Eisen schuldhulpverlening.....	41
7.3	Tussenconclusie.....	42
Hoofdstuk 8	Conclusies en aanbevelingen	44
8.1	Conclusies.....	44
7.2	Hoofdconclusie.....	45
7.3	Aanbevelingen.....	46
Bronnen		47
Bijlage 1	Interview cliënt Findool.....	52
Bijlage 2	Brief Rechtbank Overijssel.....	57
Bijlage 3	Verklaring van eigen werk	58

Lijst van afkortingen

BKR	Bureau Krediet Registratie
BNP	Bruto Nationaal Product
BW	Burgerlijk Wetboek
Fw	Faillissementswet
LOVCK	Landelijk Overleg Vakinhoud Civiel en Kanton
NBPB	Nederlandse Beroepsvereniging van Professionele Bewindvoerders.
Nibud	Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting
NVVK	Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet. Vereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren.
VTLB	Vrij Te Laten Bedrag, dit bedrag is voldoende om de vaste lasten te betalen en te leven op bijstandsniveau.
WBM	Wettelijk Breed Moratorium
Wbp	Wet bescherming persoonsgegevens
WcK	Wet op het consumentenkrediet
Wgs	Wet gemeentelijk schuldhulpverlening
Wsnp	Wet schuldsanering natuurlijke personen

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Inleiding

Uit een interview met een cliënt van Findool:¹

Nadat ik mij aangemeld bij de gemeente voor schuldhulpverlening heb ik anderhalf jaar lang, samen met mijn zoontje, van € 45,- per maand moeten leven. Eerst moest ik wat formulieren invullen en daarna kreeg ik telefonisch het advies om maar terug te komen nadat ik definitief gescheiden was van mijn ex-man. Dat duurde nog anderhalf jaar, dus toen ben ik in de anderhalf jaar zelf maar regelingen gaan treffen met schuldeisers. Ik betaalde destijds € 700,- per maand aan mijn schuldeisers, ik kon nog net mijn huur en het gas, water en licht betalen. De zorgverzekering kon ik niet meer betalen en dan had ik nog maar € 45,- over om eten van te kopen. En in al die tijd werd ik niet meer geholpen en heb ik geen contact meer met de schuldhulpverlening gehad.

In die tijd heb ik vaak gedacht: “Wat kan ik doen om ze snel mogelijk van die schulden af te komen?”. In gedachten ga je dan echt je grenzen voorbij en dat is gewoon niet goed. Weet je hoeveel mensen er zijn die wel die grenzen voorbij gaan? Die alleen maar denken aan: “Nou als ik maar een handeltje begin of een dingetje, dan ben ik maar van die schulden af”. Zo moet het toch niet kunnen? En natuurlijk doe je het niet, maar het feit dat je er aan denkt, geeft alleen al aan hoever je bent op dat moment.

En ik vindt het ook zo erg voor mijn kindje, ik kan nu veel minder. Hij kan veel minder dan zijn vriendjes. Met feestjes gaan die naar een pretpark hier in de buurt. En ik kan dat gewoon niet, maar hij roept dat wel. En dan ben ik zelf wel heel creatief en doe ik het met hartstikke weinig en hij het toch wel altijd hartstikke leuk. Maar het feit dat hij het vraagt steekt toch wel, want ik kan het hem niet geven.

En ik wil graag gewoon af kunnen kruizen, gewoon elke maand van nou nog zoveel te gaan. Maar dat kan gewoon niet, ik heb gewoon geen einddatum. Dus het voelt gewoon nog steeds hetzelfde als twee jaar terug. Natuurlijk, ik heb meer hulp en ze komen niet zo vaak meer aan de deur. En mijn vaste lasten worden allemaal betaald, maar ik heb nog steeds niet echt die rust en een zicht op het eindpunt. En ik neem al genoegen met: “Nou mevrouw u bent toegelaten tot het minnelijk traject en we gaan beginnen.”, dat is voor mij al voldoende. Want het wordt nooit erger dan wat ik al gehad heb. Want dan kan ik ernaartoe leven en mijn kind ook wat beloftes doen. En dan kun je ook zeggen hè van: “Nou over een paar jaar dan kunnen we een keer op vakantie en dat kan ik nu niet”.

Bovenstaande fragmenten uit een interview, dat gehouden is met een cliënt van Findool, schetsen hoe mensen de situatie ervaren op het moment dat zij hulp zoeken bij de gemeentelijke schuldhulpverlening. Dit zijn niet enkel de ervaringen van mensen binnen

¹ Bijlage 1

Findool, ook bij de Nationale Ombudsman komen deze klachten binnen. Dat blijkt onder meer uit de volgende brief:

Uit een brief aan de Nationale ombudsman:²

(...) Ik ben 62 jaar. De afgelopen acht jaar heb ik schuldproblemen gehad. Eerst door het mislukken van mijn bedrijf en later door een mislukte rugoperatie. Een keer volgde sanering en beheer wat drie jaar in beslag nam en momenteel zit ik al een tijd in een minnelijke regeling. De problemen zijn dus uiteindelijk opgelost. Nu kijk ik terug op wat ik beter had kunnen doen en wat mijn samenleving beter had kunnen doen. Als ik terugkijk is ons systeem met betrekking tot schuld destructief voor schuldenaar en samenleving. Systemen verander je nu eenmaal niet zomaar dus heb ik nagedacht over wat er binnen het huidige systeem anders zou kunnen. Mijn bevindingen wil ik met u delen in de hoop dat u wat voor mijn lotgenoten kunt betekenen.

Het eerste probleem betreft de hoeveelheid deurwaarders. In mijn geval was er voldoende geld om met twee deurwaarders een regeling te treffen. Er waren er echter acht en aangezien die regelingen dus niets op zouden lossen trof ik ze ook met deze twee niet. Indien er een wet zou komen dat iedereen maar één deurwaarder zou mogen hebben waar alle schuldeisers dan terecht kunnen dan was er in ieder geval in mijn situatie geen probleem ontstaan. Ik zou dan mijn schuld op den duur ingelost hebben, mijn schuldeisers zouden al hun vorderingen hebben teruggezien en de samenleving had zich alle kosten met betrekking tot hulp kunnen besparen. Het tweede probleem betreft de schuldhulpverlening in Nederland. In het totaal heb ik tien verschillende instanties over de vloer gehad die allemaal een intake hielden. Voordat ik ze zover had dat ze niet meer naar elkaar verwezen waren we toentertijd al twee jaar verder. Dat is niet alleen irritant maar een pure vorm van kapitaalvernietiging voor de samenleving. Het zou praktisch zijn als iedereen die hulp krijgt één coördinator krijgt toegewezen. Eenmaal in de schuldhulpverlening was ik geestelijk dusdanig lamgeslagen door de hulpverlening en de bureaucratie dat ik niet meer in staat was om te werken. Wel vond ik een baan, maar na anderhalve maand belandde ik in het ziekenhuis met een paniekaanval. Nog steeds heb ik geen sollicitatieplicht, omdat men mij niet meer geschikt acht om in een dienstbetrekking te functioneren.

Dit alles kan volgens mij niet de bedoeling zijn en ik denk ook dat mensen die het niet aan den lijve hebben ondervonden zich hier niet in kunnen inleven. Maar ook technisch gezien is niemand er bij gebaat. Iedereen, de betrokkene, de schuldeisers en de samenleving komen als verliezer uit de bus. Mijn leven heeft bijna 10 jaar, maatschappelijk gezien, stilgestaan en dat zal niet veranderen in de toekomst. Ik ben fysiek en geestelijk een sterk persoon, een vechter zeg maar. Was ik dit niet geweest dan zou ik nu een zwerver zijn. Ik rook niet, ik drink niet, ik gebruik geen drugs, ik eet gezond en ik ga iedere dag naar de sportschool. Mensen die niet zo sterk zijn, zijn de klos, terwijl dat in veel gevallen niet nodig zou zijn. Enkele kleine aanpassingen zouden al veel leed kunnen voorkomen. (...)

Ik hoop dat u iets kunt met dit verhaal en dat het in de toekomst zal bijdragen aan een humanere benadering van mensen die in de problemen komen.

² Nationale ombudsman, 2016. p. 7

Voor u ligt het onderzoek dat betrekking heeft op de juridische mogelijkheden die een beschermingsbewindvoerder heeft om schuldhulpverlening aan te bieden aan haar cliënten. Onder andere door bovenstaande ervaringen van mensen met het huidige systeem van gemeentelijke schuldhulpverlening, is de vraag gerezen of de beschermingsbewindvoerder deze taak niet beter op zich zou kunnen nemen.

Aan de hand van een probleemanalyse zal de wetgeving rondom deze zaken uitgewerkt worden, en een advies gegeven worden aan Findool.

1.2 Betrokkenen & belanghebbenden

Opdrachtgever

Findool Bewindvoeringen B.V.

De opdrachtgever is Findool Bewindvoeringen B.V. (Findool). Findool is een bewindvoerderskantoor dat beschermingsbewind, mentorschap, curatele en budgetbeheer aanbiedt.

Praktijkcoach

De heer L.J.A.G.C Loeve

De heer L.J.A.G.C Loeve is mede-oprichter en directeur bij Findool, hij is de praktijkcoach geweest tijdens het schrijven van deze scriptie.

Belanghebbende

Saxion

Naast bovengenoemden is het Saxion belanghebbende bij dit onderzoek. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen gebruikt worden als kennis voor opleidingen en docenten.

1.3 Leeswijzer

Deze scriptie bestaat uit acht hoofdstukken die onderverdeeld zijn in deelvragen. Hoofdstuk 2 bevat de onderzoeksmethodologie. Hierin wordt een verantwoording gegeven van de gebruikte onderzoeksmethoden waarmee de onderzoeks- en deelvragen beantwoord worden. In hoofdstuk 3 worden de begrippen armoede, schulden en schuldenaar besproken. Hiermee wordt de achtergrond geschetst waaruit de wet- en regelgeving met betrekking tot beschermingsbewind en schuldhulpverlening voortkomt. In hoofdstuk 4 worden de beschermende maatregelen voor meerderjarigen besproken. Er wordt dieper ingegaan op beschermingsbewind en de wet- en regelgeving met betrekking tot beschermingsbewind. In hoofdstuk 5 worden de verschillende schuldhulpverleningstrajecten besproken. Hiervan wordt het minnelijke schuldhulpverleningstraject uitgelicht en verder besproken. Daarnaast worden ook de wet- en regelgeving omtrent het minnelijke schuldhulpverleningstraject uitgediept. In het 6e hoofdstuk is er een interview gehouden met een bewindvoerder en schuldhulpverlener die reeds beide zaken aanbiedt, hier wordt gekeken op welke wijze zij dat doen. In hoofdstuk 7 wordt geconcludeerd aan welke eisen, die gesteld zijn in de hoofdstukken 4 en 5, Findool reeds voldoet en aan welke zij nog moeten werken. Ten slotte worden in hoofdstuk 8 de conclusies en aanbevelingen gegeven. De conclusies hebben betrekking op de deelvragen en op het onderzoek in zijn geheel.

Hoofdstuk 2 Onderzoeksmethodologie

2.1 Aanleiding en probleembeschrijving

In Nederland zijn er zeker 700.000 mensen met problematische schulden. Daarnaast lopen nog eens ruim een miljoen mensen het risico om in een problematische schuldsituatie terecht te komen. Het bestaan en laten voortbestaan van problematische schulden heeft grote persoonlijke en maatschappelijke gevolgen voor alle betrokkenen.³

Volgens het LOVCK wordt onder een problematische schuldsituatie verstaan “dat redelijkerwijs is te voorzien dat de rechthebbende niet zal kunnen voortgaan met het betalen van zijn schulden, of hij heeft opgehouden te betalen. Het bestaan van een enkele betalingsachterstand die naar verwachting binnen afzienbare tijd kan worden ingelost valt hier dus niet onder.”⁴

Uit onderzoek blijkt dat het hebben van problematische schulden onder andere bijdraagt aan gezondheidsproblemen, langdurige uitkeringsafhankelijkheid of een hoger ziekteverzuim op de werkvloer en stress in relaties. De maatschappelijke impact van schulden is daarmee groot. Het Nibud heeft berekend dat een schuldsituatie die niet wordt opgelost de maatschappij ruim 100.000 euro kost.⁵ Naast de schuldenaar en de schuldeiser zijn er nog meer partijen betrokken bij de schuldenproblematiek. Bij deze partijen kan gedacht worden aan maatschappelijk werk, gezinscoaches of bewindvoerders.⁶

Op 1 juli 2012 is de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) in werking getreden. Met de inwerkingtreding van deze wet is schuldhulpverlening een primaire verantwoordelijkheid van de gemeenten geworden. De Wgs beperkt zich tot de minnelijke schuldhulpverlening. Dat wil zeggen dat schuldeisers op vrijwillige basis meewerken aan het oplossen van problematische schulden. Dit wordt ook wel het minnelijke traject genoemd. Daarnaast is er de mogelijkheid tot een wettelijke schuldsanering op grond van de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp). Met deze wet is de zorgplicht van gemeenten met betrekking tot schuldhulpverlening expliciet vastgelegd. Inwoners van een gemeente kunnen aanspraak maken op schuldhulpverlening, mits voldaan wordt aan de door die gemeente gestelde eisen. Om lokaal maatwerk mogelijk te maken biedt de wet gemeenten echter wel een ruime beleidsvrijheid.⁷

De Wgs bepaalt dat gemeenten de wettelijke taak hebben om breed toegankelijke en integrale schuldhulpverlening voor haar inwoners te organiseren. Onder breed toegankelijk verstaat de regering enerzijds dat er niet op voorhand groepen mogen worden uitgesloten; anderzijds geeft de regering aan gemeenten de ruimte om personen op grond van individuele omstandigheden de toegang te weigeren.⁸ Onder integraal wordt verstaan dat er niet alleen aan het oplossen of hanteerbaar maken van schuldproblemen gewerkt moet worden. Ook

³ Kerckhaert, A.C. & Ruig de, L.S., 2013. p. 107

⁴ LOVCK, 2015. p. 2

⁵ Jungmann, N. e.a., 2014. p. 16-19

⁶ Madern, T.E., 2015. p. 1-2

⁷ Nationale ombudsman, 2016. p. 8

⁸ Kamerstukken II 2009/2010, 32 291, nr. 6

andere problemen van de schuldenaar die er vaak mede oorzaak van zijn dat er schulden zijn ontstaan, of die een oplossing in de weg staan, moeten worden meegenomen. Het wegnemen van deze belemmeringen is in veel gevallen een belangrijke voorwaarde om de schuldsituatie van de burger blijvend te verbeteren.⁹

Veel gemeenten in Overijssel hebben invulling gegeven aan deze taak door een samenwerkingsverband aan te gaan met de Stadsbank Oost Nederland. De Stadsbank voert verschillende zaken uit. Het is mogelijk om bij de Stadsbank onder budgetbeheer te treden, zij treden op als beschermingsbewindvoerder en zij bieden schuldhelpverlening aan.¹⁰

Ondanks al deze mogelijkheden zijn er signalen dat veel probleemgevallen niet de aandacht krijgen die ze verdienen.¹¹ Uit onderzoek van de Nationale ombudsman blijkt dat de overheid ten onrechte en teveel van de zelfredzaamheid van burgers uit gaat.¹² Veel mensen beschikken niet over deze zelfredzaamheid. Een deskundige concludeert dan ook: “Je hebt een hulpverlener nodig om de schuldhelpverlening te kunnen doorlopen”.¹³

Dit zijn ook signalen die Findool opmerkte onder haar cliënten met een problematische schuldensituatie. Communicatie met schuldhelpverlenende instanties verloopt vaak moeizaam en traag, waardoor cliënten vaak langer dan nodig is in onzekerheid verkeren en een oplossing voor de problemen uitblijft, waardoor de situatie in stand blijft en mogelijk zelfs verergerd.

Findool wil naar aanleiding van deze ontwikkelingen graag weten welke juridische mogelijkheden zij als bewindvoerder heeft om schuldhelpverlening aan te bieden aan haar cliënten. Wanneer zij dit zelf aan kunnen bieden aan haar cliënten is de verwachting dat dit sneller en efficiënter kan dan nu het geval is bij de reguliere schuldhelpverlening via de gemeente. Want als er een hulpverlener nodig is om de schuldhelpverlening te doorlopen, hoe veel beter zou het dan niet gaan als het schuldhelpverleningstraject wordt uitgevoerd door een financiële hulpverlener, zoals de beschermingsbewindvoerder?

2.2 Doelstelling

De doelstelling van het onderzoek is om de juridische ruimte te bepalen waarbinnen een beschermingsbewindvoerder rechtmatig schuldhelpverlening kan en mag aanbieden. Hierbij zal het juridische kader in beeld worden gebracht waarbinnen beschermingsbewindvoering en schuldhelpverlening zich bevinden. Daarnaast zal ook worden onderzocht voor wie deze wetgeving is opgesteld en welke doelstellingen daar aan zijn verbonden. Dit onderzoek zal een bijdrage leveren aan de bedrijfsvoering van Findool, de opdrachtgever.

⁹ Nationale ombudsman, 2016. p. 8

¹⁰ Stadsbank Oost Nederland, 2016.

¹¹ Benink, H. e.a., 2015. p. 33-34

¹² Nationale ombudsman, 2016. p. 4

¹³ Nationale ombudsman, 2016. p. 3

2.3 Probleemstelling

Uit de probleembeschrijving zoals die hiervoor beschreven is en de vragen van de opdrachtgever is een centrale vraag voort gevloeid.

De centrale vraag binnen dit onderzoek luidt als volgt:

Welke juridische mogelijkheden heeft Findool om schuldhulpverlening aan te bieden aan haar cliënten van wie zij reeds bewindvoerder is en op welke wijze kan zij deze mogelijkheden in haar huidige bedrijfsstructuur organiseren en implementeren?

Deze centrale vraag zal op basis van de volgende deelvragen worden beantwoord.

1. Op welke wijze zijn beschermingsbewindvoering en schuldhulpverlening op dit moment georganiseerd en welke wet- en regelgeving zijn hierop van toepassing en wat wordt daar specifiek in geregeld?
2. Voor wie is deze wet- en regelgeving opgesteld en met welk doel?
3. Welke instanties in de regio Twente zijn op dit moment gerechtigd deze regelingen uit te voeren en hoe doen zij dat?
4. Aan welke van de onder vraag één geïnterviewde juridische criteria voldoet Findool al en welke niet?
5. In hoeverre, en op welke wijze, dient de huidige bedrijfsstructuur aangepast te worden zodat aan alle juridische condities wordt voldaan om deze vorm van schuldhulpverlening te kunnen verlenen?

2.4 Onderzoeksmethoden

Dit onderzoek draait niet om het verzamelen van cijfermatige gegevens en het analyseren hiervan, maar om het begrijpen en helder krijgen van een juridische situatie. Het betreft daardoor een kwalitatief onderzoek.¹⁴

In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van de volgende kwalitatieve onderzoeksmethoden:

Deskresearch

Er is een rechtsbronnen- en literatuuronderzoek uitgevoerd, omdat dit voornamelijk geschikt is gebleken voor het onderzoek doen naar het recht. Hierin worden teksten verzameld, geanalyseerd, vergeleken en geïnterpreteerd.¹⁵ In dit onderzoek zijn de wetten en rechtsbronnen rondom beschermingsbewindvoering en schuldhulpverlening onderzocht. Daarvoor is gebruik gemaakt van de beschikbare wetgeving en kamerstukken op dit gebied en vakliteratuur en juridische publicaties.

¹⁴ Schaaijk van, G.A.F.M., 2011. p. 78-80; Verhoeven, N., 2011. p. 141.

¹⁵ Schaaijk van, G.A.F.M., 2011. p. 79; Verhoeven, N., 2011. p. 141.

Documentenanalyse

Bij een documentenanalyse wordt gebruik gemaakt van bestaand materiaal. Uit een grote hoeveelheid teksten moet relevante informatie geselecteerd worden. Hierbij worden de teksten uiteengehaald en geclusterd. Dit heeft als doel om gegevens te vergelijken om te zien of er verschillen of overeenkomsten zijn. Dit ter onderbouwing en argumentatie van de deelvragen.¹⁶ In dit onderzoek is gezocht naar zoveel mogelijk verschillende argumentaties en interpretaties in onder andere verschillende publicaties, boeken, kranten, tijdschriften en documenten.

Interviews

In dit onderzoek is ook gebruik gemaakt van diepte-interviews met deskundigen uit de praktijk en cliënten van Findool. Deze interviews zijn afgenomen in de vorm van een volledig ongestructureerd interview en een half gestructureerd interview. Bij een volledig ongestructureerd interview heeft de interviewer slechts één gespreksonderwerp en één onderzoeksvraag. Bij een half gestructureerd interview maakt de interviewer wel gebruik van een vragenlijst of onderwerpenlijst, maar blijft er voor de geïnterviewde ruimte voor eigen inbreng in het interview.¹⁷ De interviews zijn opgenomen en getranscribeerd.

2.5 Betrouwbaarheid en validiteit

Betrouwbaarheid en validiteit zijn belangrijke factoren binnen een praktijk juridisch onderzoek. Betrouwbaarheid heeft betrekking op het maken van toevallige fouten binnen het onderzoek. Om een onderzoek betrouwbaar te laten zijn dient het onderzoek reproduceerbaar te zijn en dienen er tijdens het reproduceren dezelfde onderzoeksresultaten naar voren te komen.¹⁸

Deskresearch is in dit onderzoek de meest gebruikte methode, vanwege het feit dat de wetgeving, jurisprudentie, kamerstukken en literatuur omtrent beschermingsbewindvoering en schuldhulpverlening onderzocht worden. De betrouwbaarheid van de wet, jurisprudentie en verdragen wordt als vanzelfsprekend aangenomen. Daarnaast is de gebruikte literatuur getoetst op de betrouwbaarheid. Hetgeen betekent dat de onderzoeksresultaten niet toevallig verkregen zijn.

Naast deskresearch zijn er interviews afgenomen. Zoals eerder beschreven zijn de interviews volledig ongestructureerd en half gestructureerd afgenomen. Bij de cliënt van Findool is er voor gekozen om een volledig ongestructureerd interview af te nemen. De reden hiervoor is dat het doel van dit interview was om te kijken hoe zij de gemeente schuldhulpverlening ervaren heeft. Bij mevrouw Knippenborg van Solutio bewind is er gekozen voor een half gestructureerd interview, daar is voor gekozen omdat er met haar specifieke zaken besproken dienden te worden, maar het ook belangrijk was dat zij haar eigen inbreng in kon brengen in het interview.

¹⁶ Schaaik van, G.A.F.M., 2011. p. 88.

¹⁷ Schaaik van, G.A.F.M., 2011. p. 88-89

¹⁸ Verhoeven, N., 2011. p. 194

Validiteit heeft betrekking op de correctheid van onderzoeksgegevens. Met de validiteit van een onderzoek wordt bepaald in welke mate het onderzoek vrij is van systematische fouten.¹⁹

¹⁹ Verhoeven, N., 2011. p. 196-197

Hoofdstuk 3 Schulden en schuldenaars

“Waarom nemen armen zoveel domme beslissingen? Het is een harde vraag, maar de cijfers zijn nog harder: ze lenen meer, sparen minder, roken meer, sporten minder, drinken meer, voeden slechter op en eten vaker bij de McDonald’s. Wanneer er een workshop ‘omgaan met geld’ wordt georganiseerd, komen de armen het minst vaak opdagen. Wanneer er een vacature online wordt gezet, schrijven de armen de slechtste sollicitatiebrieven en verschijnen zij het sjofelst op gesprek.”²⁰

Bovenstaande alinea is een citaat uit het artikel ‘Waarom arme mensen domme dingen doen’ en geeft aan dat er veel vraagtekens zijn rondom het thema armoede en schulden. Waarom leven mensen in armoede en waarom maken zij schulden? Inmiddels leeft 10,4 procent van de Nederlandse huishoudens onder de armoedegrens.²¹ Uitkeringsformulieren gaan als warme broodjes over de gemeentelijke toonbank en voedselbanken draaien overuren. Wat is er aan de hand?²² Wie zijn deze mensen die leven onder de armoedegrens en staat armoede gelijk aan schulden? Ook bij Findool zijn deze veranderingen in de maatschappij merkbaar. Waar bewindvoering in beginsel is ontworpen voor mensen met een groot positief vermogen²³, hebben inmiddels veel cliënten van Findool bij aanmelding een betalingsachterstanden en/of problematische schulden.

3.1 Armoede

De term armoede wordt vaak gebruikt in combinatie met schulden. Vaak wordt armoede gezien als een multidimensionaal probleem. Dit betekent dat het niet alleen gaat om een laag inkomen, maar dat het ook van invloed is op leefgebieden zoals gezondheid, onderwijs, huisvesting en sociale participatie, die onderling elkaar weer beïnvloeden. Hoewel armoede en schulden niet rechtstreeks aan elkaar te koppelen zijn, speelt het thema armoede vrijwel altijd mee daar waar mensen langdurig financiële problemen hebben.²⁴

Hoewel Nederland tot de rijkste landen van Europa behoort, is ook hier steeds meer armoede. De meest recente economische recessie, die in het laatste kwartaal van 2008 begon en tot halverwege 2013 duurde, ging gepaard met een aanzienlijke stijging van de armoede in Nederland. Het aantal personen dat leefde in een huishouden met een lager besteedbaar inkomen dan het normbedrag voor basisbehoeften zoals wonen, kleding en eten, groeide in die periode van iets meer dan 600.000 naar ruim 850.000.²⁵ Uit onderzoek van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) blijkt dat eenoudergezinnen, bijstandsontvangers en alleenstaanden onder de 65 jaar een grote kans op ernstige armoede hebben.²⁶

²⁰ Bergman, R., 2013.

²¹ CBS, 2015. p. 102

²² Bergman, R., 2013.

²³ Schaafsma, T., 2015.

²⁴ Kok, M.S., 2014. p. 65

²⁵ SCP, 2016. p. 6

²⁶ SCP & CBS, 2014. p. 7-8

In de welvarende, westerse landen is veel discussie over de definitie van armoede. Vragen over welke levensomstandigheden als arm moeten worden aangemerkt en welke mensen nu daadwerkelijk arm zijn. De opvattingen van wetenschappers, maatschappelijke hulpverleners, politici en beleidsmakers zijn nogal verdeeld. Dat armoede in West-Europese landen anders is dan in vele ontwikkelingslanden, dat het geen kwestie van fysiek overleven is, maar veeleer in relatie staat tot het algemene welvaartsniveau van de samenleving waarvan personen deel uitmaken, daarover bestaat grotendeels wel overeenstemming. In Nederland is dit welvaartsniveau dusdanig dat in beginsel iedere burger een dak boven zijn hoofd heeft, geen honger hoeft te lijden, zich deugdelijk kan kleden en toegang heeft tot medische zorg. In dit opzicht bestaat er geen armoede in Nederland.²⁷ Toch zijn er wel degelijk verschillen in levenstandaard. Niet iedereen beschikt over genoeg financiën om in voldoende mate in de maatschappij te kunnen participeren. In Nederland uit zich armoede vooral in onder meer (zeer) beperkte financiële middelen, sociale uitsluiting, gezondheidsproblematiek en beperkte toegang tot onderwijs. Er is veel 'stille' armoede: het is vaak niet zichtbaar dat mensen niet in staat zijn om hun huur te betalen of kinderen zonder ontbijt de deur uit moeten.²⁸

In Nederland worden er twee grenzen gehanteerd om armoede in kaart te brengen. Het CBS gebruikt de lage-inkomensgrens. De lage-inkomensgrens weerspiegelt een vast koopkrachtbedrag in de tijd. De grens is afgeleid van het bijstandsniveau voor een alleenstaande in 1979, toen dit in koopkracht het hoogst was. Doordat de lage-inkomensgrens alleen voor prijsontwikkeling wordt geïndexeerd, is dit criterium geschikt voor vergelijkingen in de tijd. Het SCP gaat uit van de budgetbenadering. In de methode van budgetbenadering wordt armoede afgemeten via normbedragen die het SCP in overleg met het Nibud heeft vastgesteld. Het basisbehoeftenniveau omvat de minimale uitgaven voor voedsel, kleding en wonen en enkele andere moeilijk te vermijden kosten. Bij de centrale indicator, het niet-veel-maar-toereikendcriterium, zijn daar kosten voor sociale participatie aan toegevoegd.²⁹

3.2 Problematische schulden

Met de groei van armoede in Nederland is ook het aantal mensen die langdurig in armoede verkeren gestegen. Er wordt gesproken van langdurige armoede als er sprake is van een armoedesituatie die ten minste drie jaar achtereen voortduurt. Op grond van deze historiemethode is ongeveer een derde van de totale arme populatie in Nederland langdurig arm.³⁰ Wanneer armoede lang duurt, kunnen financiële reserves opraken en belandt men mogelijk in problematische schulden. Hiermee dreigt een neerwaartse spiraal waaruit moeilijk te ontsnappen is, zeker in combinatie met uitkeringsafhankelijkheid: voor mensen die met problematische schulden te kampen hebben kost het steeds meer moeite om de aandacht te richten op strategieën die de oorzaak ervan wegnemen. Ze voelen zich onmachtig, incompetent en niet-erkend, en vertonen passief gedrag in plaats van naar oplossingen voor hun situatie te zoeken.³¹

Volgens Sendhil Mullainathan en Eldar Shafir, schrijvers van het boek 'Schaarste. Hoe gebrek aan tijd en geld ons gedrag bepalen', neemt schaarste en armoede bezit van het brein van

²⁷ Kok, M.S., 2014. p. 65-66

²⁸ CBS, 2015. p. 14

²⁹ SCP, 2016. p. 6

³⁰ SCP, 2016. p. 7

³¹ Jungmann, N. e.a., 2014. p. 52-58

mensen. De geest van mensen richt zich automatisch en onweerstaanbaar op onvervulde behoeften. Voor mensen die honger hebben is dat de behoefte aan eten. Voor wie het druk heeft is het misschien een project dat met spoed af moet en voor wie een gebrek aan geld heeft kan dat de huur van de lopende maand zijn. Mensen die schaarste ervaren, zijn goed in het managen van hun kortetermijnproblemen. Armen slagen er verrassend goed in de touwtjes, op korte termijn, aan elkaar te knopen. Toch zijn de nadelen van de 'schaarstementaliteit' groter dan de voordelen. Schaarste laat je focussen op het directe gebrek: bijvoorbeeld de rekening die morgen betaald moet zijn. Op die manier verdwijnt het langetermijnperspectief.³²

Zoals eerder aangegeven is er bij veel cliënten van Findool Bewindvoeringen sprake van betalingsachterstanden of problematische schulden. Zij zijn slachtoffer geworden van deze schaarstementaliteit. Met een betalingsachterstand worden verschillende zaken bedoeld. Het kan gaan om achterstallige rekeningen om financiële redenen, betalingsverplichtingen en achterstanden aangaande lopende of nieuw aangegane leningen. Maar het gaat ook om op afbetaling gekochte goederen of diensten of afbetalingsregelingen van creditcardschulden of roodstanden.³³ Er is sprake van problematische schulden als opgehouden is met het betalen van alle zaken die voorgaand zijn opgesomd, of wanneer redelijkerwijs te voorzien valt dat de persoon niet zal kunnen voortgaan met het betalen van deze zaken.³⁴

3.2.1 Oorzaken problematische schulden

Er zijn veel oorzaken die betrekking kunnen hebben op het ontstaan van problematische schulden. Het leven in armoede hoeft niet logischerwijs de conclusie te hebben dat men ook problematische schulden ontwikkelt. Wanneer mensen zich op basis van een relatief laag inkomen niet meer kunnen veroorloven dan de meest basale voorzieningen, zoals huisvesting, voeding en eenvoudige kleding, dan hoeft dat nog niet te leiden tot het ontstaan van schulden. Het niet of slechts in geringe mate kunnen bevredigen van bepaalde sociale, maatschappelijke of materiële behoeften levert in de praktijk vaak wel een gevoel op van achterstelling of schaarste. Zij hebben wel de middelen om in de dagelijkse, meeste basale levensbehoeften te voorzien, echter zijn zij niet in staat om deel te nemen aan, bijvoorbeeld, het sociale verkeer. In vergelijking met het gemiddelde modale inkomen is het inkomen van deze personen zo beperkt dat zij feitelijk grotendeels zijn uitgesloten van een algemeen gangbaar levenspatroon.³⁵

Problematische schulden ontstaan zelden als gevolg van één gebeurtenis. Vaak is er sprake van een keten van gebeurtenissen waardoor mensen in de financiële problemen komen.³⁶ Lange tijd was het beeld dat men problematische schulden grotendeels aan zichzelf te wijten had.

Maar dit beeld moet worden bijgesteld. Het Nibud constateerde dat de drie belangrijkste oorzaken voor betalingsachterstanden zijn:³⁷

³² Mullainathan, S. & Shafir, E., 2013. p. 18, 282-288

³³ Panteia, 2014. p. 17

³⁴ LOVCK, 2015. p. 2

³⁵ Haster, D., 2013. p. 40

³⁶ Kerckhaert, A.C. & Ruig de, L.S., 2013. p. 34

³⁷ Van der Schors, A., e.a., 2015. p. 6

- Te hoge vaste lasten;
- Inkomensdaling;
- Te hoge zorgkosten.

Steeds vaker ziet men dat mensen in problematische schuldensituaties terecht komt omdat men de (stijgende) kosten van het normale levensonderhoud niet meer kan betalen. Veel mensen die hiermee te maken hebben worden geconfronteerd met terugvorderingen van de Belastingdienst, de wanbetalerspremie voor het niet betalen van de zorgverzekering en schulden op het vlak van de vaste lasten.³⁸ De overheid speelt vaak een grote rol bij het ontstaan en verergeren van de schulden. De overheid is een strenge invorderaar van ten onrechte verstrekte voorzieningen, die vaak een preferente positie heeft als schuldeiser en bovendien ook een stevig boete- en maatregelenbeleid voert.³⁹ In veel gevallen zijn mensen het overzicht kwijt van het totale aantal financiële verplichtingen.⁴⁰

Daar komt nog bij dat veel mensen niet in staat zijn om dit overzicht te behouden. Psychische problemen, verstandelijke beperkingen of een verslaving zouden bijvoorbeeld een belemmering op kunnen leveren. Daarbij is van belang op welke manier zij met hun problemen omgaan, bijvoorbeeld een actieve aanpak van de problemen, steun zoeken, maar ook het vermijden, afwachten of afleiding zoeken van hun problemen.⁴¹ Daarnaast wordt vaak verwacht van mensen dat zij zelf in staat zijn om hun problemen op te lossen. Het voeren van een huishouden, of het zelfstandig kunnen handhaven in een complexe samenleving vraagt een bepaald vermogen van mensen. Het vraagt sociale en maatschappelijke zelfredzaamheid, terwijl een vrij omvangrijke groep personen niet of nauwelijks over deze vermogens beschikt.⁴² Het grootste probleem wordt veroorzaakt door een complex stelsel van toeslagen en inkomensvoorzieningen, het incassogedrag van schuldeisers en meer en meer tijdelijke arbeidscontracten. Mensen raken de weg kwijt in het web van wet- en regelgeving en voorzieningen.⁴³

3.2.2 Het oplossen van problematische schulden

Wanneer men zijn problematische schulden wil oplossen dienen er verschillende stappen genomen te worden. Allereerst moet men beginnen met het in kaart brengen van de huidige begroting van de persoon en dient er een inventarisatie van de schuldenlast plaats te vinden. Hierbij dient men op georganiseerde wijze om te gaan met binnenkomende post en een administratie bij te houden.⁴⁴ Daarnaast dient men zich bewust te worden van het uitgaven patroon, hierbij is vooruit plannen een belangrijke factor. Op het moment dat er sprake is van onverwachte uitgaven, zoals bijvoorbeeld de noodzaak van het aanschaffen van een nieuwe koelkast wanneer de oude stuk is, heeft men een buffer als er in het verleden vooruit gepland is. Hierdoor ontstaan er geen nieuwe schulden of betalingsachterstanden.⁴⁵

³⁸ Nationale ombudsman, 2016. p. 13

³⁹ Nationale ombudsman, 2016. p. 15

⁴⁰ Nationale ombudsman, 2016. p. 13

⁴¹ Haster, D., 2013. p. 40-41

⁴² Haster, D., 2013. p. 44-45

⁴³ Nationale ombudsman, 2016. p. 14-15

⁴⁴ Madern, T.E., 2015. p. 290

⁴⁵ Madern, T.E., 2015. p. 291

Kort samengevat dient men voor een gezond financieel leven een aantal competenties te beheersen. Men moet in staat zijn om een goede administratie bij te houden. Daarnaast dient men een begroting van in- en uitgaven bij te houden en in staat te zijn om te zorgen dat deze positief is. Daarnaast moet men in staat zijn om vooruit te plannen en vanuit een positieve begroting geld opzij te zetten voor latere noodzakelijke uitgaven.

Zoals eerder in dit hoofdstuk al is geconstateerd, zijn veel mensen daar echter niet toe in staat. Velen beschikken niet over de complexe competenties die nodig zijn om zich oriënteren in het web van voorzieningen en wet- en regelgeving. Op het moment dat mensen eenmaal in een schuldensituatie zijn beland treedt vaak de schaarstementaliteit op, mensen zijn niet meer in staat om verder te kijken dan de dichtstbijzijnde schuldeiser, kapotte koelkast of deurwaarder.

Wanneer men niet meer zelf in staat is om zijn eigen financiële huishouding en schulden te regelen, zijn er door de Nederlandse overheid verschillende beschermingsmaatregelen en schuldhulptrajecten ingesteld. Hierop men een beroep doen. Deze mogelijkheden zullen in de volgende hoofdstukken besproken worden.

3.3 Tussenconclusie

Niet alleen in derde wereldlanden is er sprake van armoede, ook in de rijke westerse wereld is er steeds meer sprake van armoede. Deze armoede is geen kwestie van fysiek overleven, maar meer een armoede die betrekking heeft op het mee kunnen participeren in de samenleving waarin een persoon zich bevindt. Personen die langere tijd niet in staat zijn om te participeren in de samenleving ervaren vaak een gevoel van schaarste. Wanneer armoede langere tijd voortduurt bestaat de kans op betalingsachterstanden en na langere tijd schulden. Schulden worden problematische schulden op het moment dat de schuldenaar niet meer in staat is om zijn schulden af te betalen, of redelijkerwijs te voorzien valt dat de schuldenaar niet meer in staat zal zijn om zijn schulden af te betalen. Om problematische schulden op te lossen dient men over enige competenties te beschikken, veel personen beschikken echter niet over deze competentie, waardoor zij in een blijvend uitzichtloze situatie belanden. Wanneer dit het geval is zal er hulp van buiten gezocht moeten worden om deze problematiek op te lossen.

Hoofdstuk 4 Beschermingsbewind

In dit hoofdstuk zal de huidige wet- en regelgeving omtrent het beschermingsbewind besproken worden. Ter verduidelijking zijn er eerst enkele andere mogelijkheden ter bescherming van een rechthebbende beschreven zoals curatele en mentorschap. Vervolgens wordt er ingegaan op het beschermingsbewind, de beschermingsbewindvoerder en de taken van de beschermingsbewindvoerder.

4.1 Beschermende maatregelen meerderjarigen

In Nederland is men vanaf achttien jaar volgens de wet meerderjarig en wordt er verwacht dat men handelingsbekwaam is. Met handelingsbekwaam wordt bedoeld dat men zelfstandig rechtshandelingen kan en mag verrichten.⁴⁶ Een rechtshandeling is een handeling die iemand uitvoert met de bedoeling een bepaald rechtsgevolg tot stand te brengen.⁴⁷ Bij minderjarigen beschikken de ouders soms over de mogelijkheid om een rechtshandeling ongedaan te maken. Op het moment dat iemand achttien wordt vervalt deze mogelijkheid. De meerderjarige is op dat moment zelf verantwoordelijk voor zijn handelingen. Dit wil niet altijd zeggen dat de meerderjarige ook in staat is om deze verantwoordelijkheid te dragen. Daarom zijn er in het wetboek drie rechtsfiguren opgenomen die de meerderjarige bescherming kunnen bieden. Deze drie rechtsfiguren zijn curatele, beschermingsbewind en mentorschap.

4.1.1 Curatele

Curatele is opgenomen in titel 16 van boek 1 van het Burgerlijk Wetboek (BW). Curatele is in 1838 in het BW opgenomen en is de oudste vorm van bescherming. Een ondercuratelestelling heeft in beginsel handelingsonbekwaamheid tot gevolg.⁴⁸ Iemand die handelingsonbekwaam is, is niet bevoegd om zelfstandig onaantastbare rechtshandelingen te verrichten.⁴⁹ Een meerderjarige kan door de kantonrechter onder curatele worden gesteld, wanneer hij tijdelijk of duurzaam zijn persoonlijke en vermogensrechtelijke belangen niet behoorlijk waarneemt of zijn veiligheid of die van anderen in gevaar brengt, als gevolg van zijn lichamelijke of geestelijke toestand, dan wel een gewoonte van drank- of drugsmisbruik.⁵⁰

In de jaren zeventig ontstond de behoefte aan een maatregel die minder ingrijpend was dan curatele. Men wilde naar een vorm van bescherming waarbij de rechthebbende niet volledig handelingsonbekwaam werd, maar waarbij de persoon en het vermogen van de persoon wel werden beschermd.⁵¹ Niet bij iedereen die onder curatele werd gesteld was dit strikt noodzakelijk, bij een deel van hen was het verlies van de handelingsbekwaamheid te ingrijpend in de persoonlijke levenssfeer van de rechthebbende. Als gevolg van deze tendens is in 1982 de rechtsfiguur beschermingsbewind ingevoerd.⁵²

⁴⁶ Art. 3:32 BW

⁴⁷ Art. 3:33 BW

⁴⁸ Art. 1:381 lid 2 BW

⁴⁹ Art. 3:32 BW

⁵⁰ Art. 1:378 lid 1 BW

⁵¹ Verbunt, J., 2013. p. 8

⁵² Vlaardingenbroek, P., e.a., 2008. p. 505

4.1.2 Beschermingsbewind

Beschermingsbewind is opgenomen in titel 19 van Boek 1 BW. Bij beschermingsbewind gaat het om een meerderjarige die niet in staat is om zelfstandig zijn financiën te beheren en daardoor beschermd dient te worden. Bewindvoering kan op verschillende gronden worden toegekend, de eerste reden waardoor een persoon niet meer in staat is om zelfstandig zijn vermogensrechtelijke belangen waar te nemen is het hebben van lichamelijke of geestelijke problemen. De tweede grond die reden kan zijn voor onderbewindstelling is verkwisting of het hebben van problematische schulden.⁵³ Een bewindvoerder neemt, in tegenstelling tot een curator, enkel de vermogensrechtelijke belangen van de rechthebbende waar.⁵⁴ Door uitspraak van de kantonrechter wordt de rechthebbende handelingsonbevoegd.⁵⁵ Door de handelingsonbevoegdheid is de rechthebbende niet bevoegd bepaalde rechtshandelingen te verrichten. Op verdere zaken omtrent beschermingsbewind zal verder op in dit hoofdstuk worden ingegaan.

4.1.3 Mentorschap

Naast curatele en beschermingsbewind is er nog een mogelijkheid tot bescherming van een meerderjarige. Deze maatregel is, in tegenstelling tot curatele en beschermingsbewind, niet vermogensrechtelijk van aard maar heeft betrekking op de persoon van de rechthebbende. Het gaat hier om mentorschap. Mentorschap is opgenomen in titel 20 van Boek 1 BW. Mentorschap kan worden ingesteld wanneer een meerderjarige als gevolg van zijn geestelijke of lichamelijke toestand niet in staat is zijn belangen van niet-vermogensrechtelijke aard zelf behoorlijk waar te nemen.⁵⁶ Door mentorschap wordt de betrokkene handelingsonbevoegd voor aangelegenheden betreffende zijn verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding.⁵⁷

De drie genoemde beschermingsmaatregelen kunnen meer bescherming op maat bieden dan enkel curatele. Er kan ook beter rekening gehouden worden met de individuele situatie van de rechthebbende. Hoewel er behalve verschillen ook diverse overeenkomsten zijn tussen de drie vormen van bescherming, worden curatele en mentorschap in het vervolg van dit onderzoek buiten beschouwing gelaten.

4.2 Het beschermingsbewind

Zoals ook hiervoor is besproken gaat het bij beschermingsbewind om een meerderjarige persoon die zelf niet meer in staat is om zelfstandig zijn financiën te beheren en daardoor beschermd dient te worden. Het verzoek tot het instellen van beschermingsbewind kan bij de kantonrechter gedaan worden door de rechthebbende zelf, zijn echtgenoot, zijn geregistreerd partner dan wel andere levensgezel, zijn bloedverwanten in de rechte lijn en in de zijlijn tot en met de vierde graad, zijn voogd, zijn curator of zijn mentor. Daarnaast kan het verzoek tot onderbewindstelling ook worden gedaan door het Openbaar Ministerie, de instelling waar de rechthebbende wordt verzorgd of die aan de rechthebbende begeleiding biedt. In het kader van een onderbewindstelling op grond van verkwisting of het hebben van problematische

⁵³ Art. 1:431 lid 1 BW

⁵⁴ Art. 1:431 lid 1 BW

⁵⁵ Art. 1:438 lid 1 BW

⁵⁶ Art. 1:450 lid 1 BW

⁵⁷ Art. 1:453 lid 1 BW

schulden kan ook onderbewindstelling worden verzocht door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente waar de rechthebbende woonplaats heeft.⁵⁸

De rechter bepaald per geval of de rechthebbende werkelijk niet meer in staat is om zijn vermogen naar behoren te beheren. De rechter kan verzoeken om de rechthebbende in deze te horen. Wanneer is vast is komen te staan dat de rechthebbende niet (meer) in staat is om zijn vermogensrechtelijke belangen behoorlijk waar te nemen, wordt het bewind door de kantonrechter uitgesproken.

In 2014 zijn de rechtsgronden voor het beschermingsbewind aangepast, voorheen kon men enkel aanspraak maken op het beschermingsbewind als de rechthebbende door een geestelijke of lichamelijke toestand niet in staat was om zijn financiën naar behoren te beheren. Voor het bewind uitgesproken op deze gronden kan er een verzoek worden ingediend om het bewind te publiceren in het openbare register zoals bedoeld in artikel 1:391 BW. Vanaf 1 januari 2014 zijn er twee nieuwe gronden waarop het bewind uitgesproken kan worden. Deze gronden zijn verkwisting en het hebben van een problematische schulden. Bewinden die worden uitgesproken op deze gronden worden verplicht gepubliceerd in het openbare register.⁵⁹ De effectiviteit van het bewind wordt vergroot door de verplichte publicatie van het bewind. Gebleken is dat voor sommige onderbewindgestelden de bescherming die het beschermingsbewind biedt ontoereikend is, omdat degene met wie de onderbewindgestelde handelde het bewind niet kende en ook niet behoorde te kennen en als zodanig te goeder trouw handelde tijdens het aangaan van een overeenkomst. Met de verplichte publicatie van het bewind wordt dit verholpen.

Het bewind kan worden ingesteld over het gehele vermogen of over een deel van het vermogen van de rechthebbende. De rechter bepaald ambtshalve welke goederen onder bewind worden gesteld.⁶⁰ Onder goederen verstaat men niet alleen stoffelijke objecten maar ook vermogensrechten van de rechthebbende zoals pensioenuitkeringen, effecten en hypotheek.⁶¹ Tenzij bij beschikking anders is bepaald bevat het bewind ook de goederen die geacht moeten worden in de plaats van een aan het bewind onderworpen goed te treden, dit wordt zaaksvervanging genoemd. Daarnaast vallen ook de vruchten en andere voordelen die een onder bewind staand goed oplevert onder het bewind.⁶²

4.2.1 De beschermingsbewindvoerder

Indien de rechter het bewind instelt, benoemt hij ten tijde van de terechtzitting, of spoedig daarna, een beschermingsbewindvoerder.⁶³ In beginsel kan de kantonrechter iedere meerderjarige persoon tot bewindvoerder benoemen. Artikel 1:435 BW geeft enkel aan dat professionele bewindvoerders moeten voldoen aan de kwaliteitseisen zoals deze gesteld zijn bij algemene maatregel van bestuur. Deze kwaliteitseisen, zoals die zijn opgenomen in het Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren, zullen in paragraaf 4.2.2 van dit hoofdstuk besproken worden.

⁵⁸ Art. 1:431 j° 1:432 BW

⁵⁹ Kamerstukken II 2011/2012, 33 054, nr. 3.

⁶⁰ Art. 1:434 lid 1 BW

⁶¹ Snee, C., 2011. p. 5

⁶² Art. 1:433 BW

⁶³ Art. 1:432 BW

Daarnaast bepaald dit artikel wel specifiek wie er niet tot bewindvoerder kan worden benoemd. De bewindvoerder mag zelf niet handelingsonbekwaam zijn, hij mag geen mentor hebben, hij mag niet zelf onder bewind staan, de bewindvoerder mag niet failliet zijn of in een schuldsanering zijn verwikkeld, hij mag niet reeds de bewindvoerder van de rechthebbende zijn inzake de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen, de bewindvoerder mag niet een direct betrokken of behandelende hulpverlener zijn, noch mag hij behoren tot de leiding of het personeel van de instelling waar de rechthebbende wordt verzorgd of van welke hij begeleiding ontvangt.⁶⁴ Deze uitsluitingen gelden echter niet voor de personen door wie de bewindvoerder zijn taak uitoefent. Dit besluit is door de wetgever genomen omdat een dergelijke eis er bijvoorbeeld voor zou kunnen zorgen dat een werknemer die zelf in de WSNP terecht komt, zijn baan zou verliezen.⁶⁵

Bij het benoemen van een bewindvoerder moet de rechter in principe de voorkeur volgen van degene die onder bewind wordt gesteld.⁶⁶ De rechter wijkt hier alleen van af als daarvoor goede redenen zijn. De rechter kan bijvoorbeeld weigeren iemand als bewindvoerder te benoemen wanneer blijkt dat deze niet blijkt te begrijpen wat zijn taak is. Als er sprake is van ernstige familieruzies kan de kantonrechter ervoor kiezen geen familieleden als bewindvoerder aan te stellen. De rechter kijkt altijd naar het belang van degene die onder bewind wordt gesteld. De rechter dient zich bij de benoeming van een bewindvoerder dan ook te overtuigen van de bereidheid van de te benoemen bewindvoerder. Deze bereidheid kan voor de zitting al worden aangegeven door een belanghebbende of professioneel bewindvoerder door middel van het opsturen van een 'Bereidverklaring bewindvoerder' naar de rechtbank.⁶⁷

Wanneer de rechter de voorkeur volgt van degene die onder bewind wordt gesteld, dan is de bewindvoerder in de praktijk vaak een familielid of de partner van diegene. Dit hoeft echter niet het geval te zijn, er zijn ook professionele bewindvoerders die gevraagd kunnen worden om deze taak op zich te nemen. Bijvoorbeeld een bewindvoerder die bij de Nederlandse Beroepsvereniging van Professionele Bewindvoerders (NBPB) is aangesloten. De NBPB is een vereniging van professionele bewindvoerders en treedt op als kwaliteitsbewaker en belangenbehartiger. Zij draagt er zorg voor dat haar leden op verantwoorde en humane wijze mensen die om welke reden dan ook niet in staat zijn het beheer te voeren over hun geld of goederen te ondersteunen. Zij dit door middel van jaarlijkse controles op kwaliteit en continuïteit.⁶⁸ Naast de NBPB zijn er nog andere beroepsverenigingen zoals de NVVK en de BPBI, Findool is echter aan gesloten bij de NBPB.

4.2.2 Eisen aan de professionele beschermingsbewindvoerder

Op 1 januari 2015 is de Wet wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap in werking getreden. Een belangrijke aanleiding voor deze wet is het faillissement van een beschermingsbewindvoerder geweest, waardoor de noodzaak ik gebleken voor aanvullende wettelijke kwaliteitseisen van professionele bewindvoerders.⁶⁹ Ook de toename van het

⁶⁴ Art. 1:435 lid 6 BW

⁶⁵ Staatsblad 2014, nr. 46. p. 11

⁶⁶ Art. 1:435 lid 3 BW

⁶⁷ Rechtspraak, 2016. (1)

⁶⁸ NBPB, 2016.

⁶⁹ Kamerstukken II 2011/2012, 33 054, nr. 3.

aantal 'schuldenbewinden' speelde hierin een grote rol. Dit zijn onderbewindstellingen van goederen van mensen die in een problematische schuldensituatie verkeren. De complexiteit van de schuldensituatie levert voor de bewindvoerder vaak extra complexe werkzaamheden op. Ook is was het voor betrokkenen en bewindvoerders vaak niet geheel duidelijk wat men van elkaar mocht verwachten.⁷⁰

Met de inwerkingtreding van deze wet trad op 1 juni 2015 ook het Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren in werking. In dit besluit zijn de kwaliteitseisen opgenomen waar een professionele beschermingsbewindvoerder aan dient te voldoen. Een professionele beschermingsbewindvoerder is een bewindvoerder die ten behoeve van drie of meer personen het bewind voert. Deze bewindvoerder komt alleen in aanmerking voor benoeming indien hij voldoet aan de kwaliteitseisen zoals deze zijn gesteld bij algemene maatregel van bestuur.

Deze kwaliteitseisen zijn grof weg in te delen in drie categorieën: eisen betreffende de integriteit, opleiding, scholing en begeleiding van de bewindvoerder; eisen omtrent de omgang met de betrokkene en eisen omtrent de bedrijfsvoering.

4.2.2.1 Eisen betreffende de integriteit, opleiding, scholing en begeleiding van de bewindvoerder.

De bewindvoerder en het personeel van de bewindvoerder dient te beschikken over een verklaring omtrent het gedrag, afgegeven voor het uitoefenen van de taken van bewindvoerder.⁷¹ Dit wetsartikel is opgenomen met oog op de bevoegdheden die aan een bewindvoerder toekomen. Het is van belang dat er wordt nagegaan of de bewindvoerder in het verleden strafbare feiten heeft begaan die een risico vormen dat hij zijn taken niet naar behoren zal vervullen.⁷² Deze verklaring mag niet eerder afgegeven zijn dan zes maanden voorafgaand aan de eerste benoeming tot bewindvoerder. Vervolgens dient de bewindvoerder elke vijf jaar een nieuwe verklaring omtrent gedrag aan te leveren.⁷³

De bewindvoerder dient een passende beroepsopleiding met goed gevolg te hebben afgerond. Deze opleiding dient een middenkaderopleiding of een specialistenopleiding zijn, dit zijn opleidingen op mbo-niveau vier.⁷⁴ Met een passende opleiding wordt bedoeld een opleiding die de bewindvoerder voldoende basis geeft voor diens vermogensrechtelijke en niet vermogensrechtelijke taken. Niet iedere opleiding komt daarvoor in aanmerking. Voor opleidingen die in aanmerking komen, valt te denken aan opleidingen in de financieel-administratieve of sociaal-maatschappelijke sfeer. Het wordt aan de kantonrechter overgelaten om dit te beoordelen.⁷⁵

Daarnaast dient de bewindvoerder voor iedere persoon door wie hij de taken van bewindvoerder uitoefent, zoals zijn personeel, te beschikken over een afschrift van het bewijs dat deze een geschikte opleiding heeft afgerond.⁷⁶ Voor bewindvoerders of personeelsleden

⁷⁰ Kamerstukken II 2011/2012, 33 054, nr. 3.

⁷¹ Art. 2 Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren.

⁷² Staatsblad 2014, nr. 46. p. 14

⁷³ Art. 2 Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren.

⁷⁴ Art. 3 lid 1 Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren.

⁷⁵ Staatsblad 2014, nr. 46. p. 16

⁷⁶ Art. 3 lid 1 Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren.

die werkzaam zijn in problematische schuldendossiers gelden andere opleidingseisen. Deze personen dienen een opleiding afgerond te hebben op hbo-niveau, of reeds twee jaar werkzaam te zijn als bewindvoerder.⁷⁷ Door deze opleidingseisen te stellen aan bewindvoerders en personen die werkzaam zijn in bewinden, vangt de wetgever het probleem op dat ontstond door een wildgroei aan professionele bewindvoerders. Deze opleidingseisen garanderen dat de personen die het bewind op zich nemen, in staat zouden moeten zijn om dit bewind in goede orde uit te voeren.⁷⁸

4.2.2.2 Eisen omtrent de omgang met de betrokkene.

De geschiktheid van een curator uit zich onder meer in de opstelling van de bewindvoerder bij de uitoefening van zijn taken. Goed bewindvoerschap houdt mede in dat de bewindvoerder zich verplaatst in de levensovertuiging, godsdienstige gezindheid en culturele achtergrond van de onderbewindgestelde. De bewindvoerder dient deze zaken bij het nemen van beslissingen ten aanzien van de onderbewindgestelde tot richtsnoer te nemen.⁷⁹

De kwaliteit van hetgeen een bewindvoerder doet, hangt mede af van de wijze waarop hij omgaat met de onderbewindgestelde. Voor een goed verloop van het bewind is het hoogst noodzakelijk dat de verwachtingen die de bewindvoerder en de onderbewindgestelde van elkaar hebben, zo mogelijk worden uitgesproken en vastgelegd.⁸⁰ Om dit te bereiken dient de bewindvoerder een schriftelijk document aan de onderbewindgestelde te overhandigen, waarin de gemaakte afspraken zijn opgenomen en waarin wordt toegelicht wat de bewindvoerder en de onderbewindgestelde wederzijds van elkaar mogen verwachten.⁸¹ Dit wordt een plan van aanpak genoemd.

Daarnaast dient de bewindvoerder in dit document ook op te nemen op welke tijden de bewindvoerder bereikbaar is voor de onderbewindgestelde. De bewindvoerder dient ten minste vier werkdagen per week voor de onderbewindgestelde bereikbaar te zijn.⁸²

Van groot belang voor de kwaliteit van het werk van de bewindvoerder, is hoe deze omgaat met klachten van onderbewindgestelden. Klachten, suggesties of kritiek kunnen op verschillende wijze worden geuit. Ongeacht door wie en op welke wijze geuit, kan een klacht voor de bewindvoerder aanleiding zijn om kritisch stil te staan bij zijn werkwijze en om zijn kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen.⁸³ Om deze klachten goed te kunnen verzamelen en verwerken dient de bewindvoerder een klachtenprocedure op te stellen en te overhandigen aan de onderbewindgestelde.⁸⁴

4.2.2.3 Eisen omtrent de bedrijfsvoering

Voor een goede uitoefening van de taken van bewindvoerder en de controleerbaarheid daarvan, is het van belang dat de bewindvoerder zorg draagt voor een zorgvuldig opgebouwd

⁷⁷ Art. 3 lid 4 Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren.

⁷⁸ Kamerstukken II 2011/2012, 33 054, nr. 3.

⁷⁹ Art. 4 lid 1 Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren.

⁸⁰ Staatsblad 2014, nr. 46. p. 18

⁸¹ Art. 5 lid 1 Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren.

⁸² Art. 5 lid 2 Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren.

⁸³ Staatsblad 2014, nr. 46. p. 20

⁸⁴ Art. 6 Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren.

dossier van de onderbewindgestelde.⁸⁵ Vanaf het eerste gesprek met de rechthebbende dient een dossier te worden opgebouwd met daarin onder meer de benoemingsbeschikking, het doel van het bewind en de gemaakte afspraken, een kopie van het legitimatiebewijs, het bankrekeningnummer en correspondentie met de griffie en kantonrechter.⁸⁶ Bij het beheren van het dossier handelt de bewindvoerder in overeenstemming met de Wet bescherming persoonsgegevens.⁸⁷ In dat kader is de bewindvoerder onder meer verantwoordelijk voor een zorgvuldige gegevensverwerking en geheimhouding.⁸⁸

Een bewindvoerder dient in het belang van de onderbewindgestelde te handelen. Daarom moeten belangenconflicten die ertoe kunnen leiden dat hij zijn eigen belang of andere belangen, zoals die van schuldeisers, voorop stelt, zoveel mogelijk worden vermeden. Om deze belangenverstrengeling tegen te gaan zijn er enkele eisen opgesteld. Als eerste mag de bewindvoerder geen giften van de onderbewindgestelde aannemen.⁸⁹ Omdat de onderbewindgestelde niet handelingsbevoegd is, zou de bewindvoerder immers de gift niet alleen aanvaarden maar in feite ook verstrekken.⁹⁰ Dit geldt ook voor het kopen van goederen van de onderbewindgestelde.⁹¹ Wanneer de bewindvoerder bijvoorbeeld de auto van de betrokkene zou kopen, is hij tegelijk koper en verkoper. Om de belangenbehartiging zuiver te houden, mag de bewindvoerder geen voordeel trekken uit de uiterste wilsbeschikking die de onderbewindgestelde ten tijde van zijn onderbewindstelling heeft opgemaakt.⁹²

4.2.3 De taken en bevoegdheden van de beschermingsbewindvoerder

De beschermingsbewindvoerder is er voor de te beschermen persoon. Vanaf het moment dat het bewind wordt uitgesproken heeft de bewindvoerder tot taak de rechthebbende tijdens het bewind in en buiten rechte te vertegenwoordigen.⁹³

Door het LOVCK zijn er richtlijnen opgesteld om de uitvoering van deze taak door de bewindvoerder in goede banen te leiden. Deze aanbevelingen worden landelijk, door alle rechtbanken, als uitgangspunt gezien.⁹⁴

Als gevolg van het ingestelde beschermingsbewind komt het beheer van het vermogen niet meer aan de rechthebbende toe maar aan de bewindvoerder.⁹⁵ De eerste taak die de bewindvoerder daarbij dient te vervullen is het inventariseren van de boedel, voor zover die onder het bewind valt. Daarvan behoort de bewindvoerder een boedelbeschrijving op te maken en zoveel mogelijk te voorkomen dat er vermogensbestanddelen aan het bewind worden onttrokken.⁹⁶ Deze boedelbeschrijving moet binnen drie maanden na aanvang van het bewind aan de rechtbank overlegd worden.⁹⁷

⁸⁵ Art. 7 lid 1 Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren.

⁸⁶ Art. 7 lid 2 Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren.

⁸⁷ Staatsblad 2014, nr. 46. p. 22

⁸⁸ Art. 12 Wpb

⁸⁹ Art. 9 lid 1 sub a Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren.

⁹⁰ Staatsblad 2014, nr. 46. p. 25

⁹¹ Art. 9 lid 1 sub b Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren.

⁹² Art. 9 lid 1 sub c Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren.

⁹³ Art. 1:441 lid 1 BW

⁹⁴ LOVCK, 2015. p. 1

⁹⁵ Art. 1:438 lid 1 BW

⁹⁶ Art. 1:436 lid 1 BW

⁹⁷ LOVCK, 2015. p. 4

De bewindvoerder dient direct na de benoeming de aanwezige gelden op een bankrekening op naam van de rechthebbende te administreren. Dit dient gescheiden te gebeuren van het eigen vermogen van de bewindvoerder.⁹⁸ Daarnaast heeft de rechthebbende recht op een rekening waarop het leefgeld wordt gestort. Een onderbewindgestelde krijgt dus twee rekeningen, een leefgeldrekening en een beheerrekening.⁹⁹

Aangezien de bewindvoerder er is voor de te beschermen persoon dient deze enkel die handelingen te verrichten die aan een goed bewind bijdragen. De bewindvoerder draagt daarbij zorg voor een doelmatige belegging van het vermogen van de rechthebbende.¹⁰⁰ Wanneer de rechthebbende wilsbekwaam is, kan de rechthebbende met toestemming van de bewindvoerder beschikkingshandelingen verrichten.¹⁰¹ Bij de instelling van het bewind zal de kantonrechter zoveel mogelijk nagaan in hoeverre de rechthebbende in staat is om zelf toestemming te geven voor bepaalde rechtshandelingen die anders slechts met machtiging van de kantonrechter kunnen worden verricht.

Omgekeerd heeft de bewindvoerder toestemming nodig van de wilsbekwame rechthebbende of, indien de rechthebbende daar zelf niet toe in staat is of weigerachtig is, van de kantonrechter voor incidentele niet-beheersmatige uitgaven vanaf € 1.500,-. Het gaat hierbij vooral om koop en levering van goederen, zoals bijvoorbeeld de aankoop van een caravan.¹⁰²

De handelingen die de bewindvoerder in het uitoefenen van het bewind dient uit te voeren, noemt men beheershandelingen.¹⁰³ Onder deze beheershandelingen vallen zaken als het voldoen van de maandelijkse vaste lasten, het opbouwen van spaargeld en het oplossen van eventuele budgettaire problemen. Na overleg met de rechthebbende bepaalt de bewindvoerder of bepaalde uitgaven noodzakelijk en haalbaar zijn. Alle handelingen van de bewindvoerder staan daarbij in het teken van het gezond en stabiel houden van de financiële situatie van de cliënt.

De bewindvoerder dient verantwoording af te leggen aan de rechthebbende en aan de kantonrechter. Dit wordt jaarlijks en aan het einde van het bewind gedaan door middel van een rekening en verantwoording.¹⁰⁴ De taak van de bewindvoerder eindigt bij het einde van het bewind, tijdsverloop (bij tijdelijk bewind), door de dood van de rechthebbende of door ontslag door de kantonrechter.¹⁰⁵

Elke vijf jaar, of als de kantonrechter eerder bepaalt, dient de bewindvoerder een verslag te schrijven over het verloop van het bewind. Het doel van dit vijfjarige verslag is om vast te stellen of het bewind nog noodzakelijk is, of dat er een minder ver, of een verder strekkende voorziening is die toegepast dient te worden op de rechthebbende.¹⁰⁶

⁹⁸ Art. 1:436 lid 4 BW

⁹⁹ LOVCK, 2015. p. 4

¹⁰⁰ Art. 1:441 lid 1 BW

¹⁰¹ Art. 1:438 lid 1 BW

¹⁰² LOVCK, 2015. p. 6

¹⁰³ Art. 1:441 lid 2 sub a BW

¹⁰⁴ Art. 1:445 lid 1 BW

¹⁰⁵ Art. 1:448 lid 1 BW

¹⁰⁶ Art. 1:446a BW

De bewindvoerder dient op te treden tegen schuldeisers die het bewind kennen, dan wel hadden moeten kennen en die in strijd handelen met de zaken die bepaald zijn in artikel 1:440 BW.¹⁰⁷ In dit artikel is vastgelegd dat de schulden die zijn ontstaan tijdens het bewind, zonder toestemming van de bewindvoerder, terwijl de schuldeiser van het bewind op de hoogte was of hoorde te zijn, niet verhaalbaar zijn op de onderbewindgestelde of zijn goederen.

Dit betekent echter niet dat de beschermingsbewindvoerder de schuldenproblematiek van de rechthebbende op dient te lossen. Een onderbewindstelling behelst niet automatisch een schuldsaneringsregeling. Beschermingsbewind is echter wel vaak een belangrijke stap om tot een schuldsaneringsregeling te komen. De bewindvoerder stabiliseert de financiën, inventariseert de schuldenlast en verzorgt de administratieve zaken rond een aanmelding voor schuldhulpverlening. Op het moment dat de financiële situatie stabiel en gezond genoeg is om voor schuldhulpverlening in aanmerking te komen, zal samen met de rechthebbende een aanvraag worden gedaan.¹⁰⁸ Vanaf dat moment treedt er een volledig nieuw proces in werking. Zaken omtrent dit proces van schuldhulpverlening worden in het volgende hoofdstuk besproken.

4.3 Tussenconclusie

In Nederland zijn er verschillende beschermende maatregelen voor meerderjarigen, dit zijn curatele, beschermingsbewind en mentorschap. Curatele is van deze de meest zware vorm, hierbij wordt men handelingsonbekwaam. Wanneer men onder bewind wordt gesteld wordt men niet handelingsonbekwaam maar handelingsonbevoegd. Deze maatregelen zijn beide vermogensrechtelijk van aard. Mentorschap is, in tegenstelling tot curatele en beschermingsbewind, niet vermogensrechtelijk van aard maar gericht op de persoon van de rechthebbende.

Bij beschermingsbewind gaat het om een volwassen persoon die zelf niet meer in staat is om zelfstandig zijn financiën te beheren daardoor beschermd dient te worden. De rechtbank bepaald of een rechthebbende daadwerkelijk niet meer in staat is om zijn vermogen naar behoren te beheren. Er zijn verschillende gronden waarop het beschermingsbewind uitgesproken kan worden, dit zijn vanwege een geestelijke of lichamelijke toestand of wegens verkwisting of het hebben van problematische schulden.

In beginsel kan iedere meerderjarige persoon tot bewindvoerder worden benoemd. Echter gelden er wel enkele eisen waaraan een bewindvoerder niet mag voldoen, deze zijn opgesomd in artikel 1:435 BW. Daarnaast gelden er voor professionele bewindvoerders kwaliteitseisen waar zij aan dienen te voldoen. Deze kwaliteitseisen zijn opgenomen in het Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren. Deze kwaliteitseisen richten zich op drie categorieën: eisen betreffende de integriteit, opleiding, scholing en begeleiding van de bewindvoerder; eisen omtrent de omgang met de betrokkene en eisen omtrent de bedrijfsvoering. Wanneer een bewindvoerder aan deze eisen voldoet kan hij benoemd worden. Vanaf het moment dat het bewind wordt uitgesproken heeft de bewindvoerder tot taak de rechthebbende tijdens het bewind in en buiten rechte te vertegenwoordigen.

¹⁰⁷ LOVCK, 2015. p. 6

¹⁰⁸ Schaafsma, T., 2010

Hoofdstuk 5 Schuldhelpverlening

In dit hoofdstuk zal een uitleg gegeven worden over de verschillende schuldhelpverleningstrajecten en de huidige wet- en regelgeving omtrent schuldhelpverlening besproken worden.

5.1 De achtergrond van schuldhelpverlening

Van oudsher geldt in het burgerlijk recht het beginsel dat financieel onvermogen geen grond is waarop iemand zich kan beroepen als hij zijn financiële verplichtingen niet kan nakomen. Als iemand eenmaal schulden heeft dan volgt uit de wet dat schuldeisers die mogen verhalen op alle (toekomstige) goederen en inkomsten van de schuldenaar.¹⁰⁹ Dit houdt in dat een schuldenaar een leven lang achtervolgt kan worden door schuldeisers, incassobureaus en gerechtsdeurwaarders.

Echter werden in de jaren zeventig van de vorige eeuw kredietbanken geconfronteerd met forse aantallen problematische schuldensituaties. De economische groei en bloei kwam ten einde en bezorgde veel mensen die tot op het randje geleend hadden, grote problemen. Oorspronkelijk waren de kredietbanken opgericht om woeker te bestrijden, maar deze taakstelling werd uitgebreid met het bieden van hulp aan hen, die in financiële moeilijkheden waren geraakt en zonder handreiking geen oplossing konden vinden.¹¹⁰

Deze handreiking werd de Gedragscode Schuldregeling van de NVVK die werd opgesteld in 1979.¹¹¹ In deze regeling voerde vooral de termijn van drie jaar de boventoon als er sprake was van problematische schulden. Dit is de zogenaamde 'minnelijke schuldenregeling'. Het predicaat 'minnelijk' duidt op de vrijwillige basis, waarop schuldeisers instemmen met de voorgestelde regeling.¹¹² De gedragscode van de NVVK is breed geaccepteerd door kredietverlenende bedrijven, echter is het geen bindende regeling.¹¹³

Doordat er geen bindende voorschriften zijn waaraan een minnelijk schuldregeling moet voldoen, kunnen de kenmerken verschillen. Het merendeel volgt echter wel de gedragscode van de NVVK en heeft een looptijd van 36 maanden. Drie jaar lang moet een schuldenaar zijn uiterste best doen om zoveel mogelijk geld terug te betalen aan zijn schuldeisers, maar na drie jaar is er dan een 'schone lei'.¹¹⁴ Een onderdeel van deze overeenkomst is, dat schuldeisers een (eventueel) resterend deel van hun vordering na afloop van de schuldregeling kwijtschelden. Voorwaarde voor deze minnelijke regeling is echter dat alle schuldeisers akkoord gaan met de regeling, wanneer één of meer van de schuldeisers de regeling weigeren kan de regeling geen doorgang vinden.¹¹⁵ Wanneer dit het geval is blijft de schuldenaar dus met de complete schuldenlast achter. Aan dit probleem heeft de wetgever in 1998 vorm gegeven door de inwerkingtreding van de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp). Dit is een schuldregeling die wordt uitgevoerd door een door de rechtbank benoemde bewindvoerder, waar de schuldeisers, op basis van een vonnis, gedwongen aan moeten meewerken en waarbij eventueel resterende bedragen na afloop worden omgezet in natuurlijke verbintenissen. Concreet betekent dit laatste, dat de vordering niet meer in rechte

¹⁰⁹ Art. 3:276 BW

¹¹⁰ Dekker, G., 2001. p. 32

¹¹¹ NVVK, 2016.

¹¹² Jungmann, N., 2006. p. 2

¹¹³ Dekker, G., 2001. p. 35

¹¹⁴ Dekker, G., 2001. p. 34

¹¹⁵ Jungmann, N., 2006. p. 2

afdwingbaar is. De schuldeiser heeft dus geen andere keuze, dan het restant van de schuld als oninbaar af te boeken.¹¹⁶ Met de instelling van de Wsnp heeft de wetgever mede als doel gehad de bereidheid van schuldeisers tot het treffen van een regeling in onderling overleg of tot het aangaan van een minnelijk akkoord met de schuldenaar te bevorderen. De achterliggende gedachte hierachter is dat wanneer er sprake is van een mogelijkheid tot een wettelijke saneringsregeling er van deze regeling een stimulerende werking uit gaat om in onderling overleg een regeling te treffen, zodat deze schuldeiser niet later alsnog door de rechter gedwongen zal worden.¹¹⁷

5.2 Het minnelijke schuldhelpverleningstraject

Zoals hierboven is besproken bestaat een schuldhelpverlening in beginsel uit twee opvolgende trajecten, het minnelijke schuldhelpverleningstraject en wanneer dat niet slaagt, het wettelijke schuldhelpverleningstraject, ook wel de Wsnp genoemd. In dit onderzoek zal echter alleen het minnelijke schuldentraject verder besproken worden daar het voor mijn opdrachtgever niet van belang is om dieper in te gaan op het wettelijke traject.

5.2.1 Het verloop van het minnelijk schuldhelpverleningstraject

Bij een minnelijke schuldhelpverleningstraject wordt er door de schuldhelpverlener berekend wat het VTLB van de schuldenaar is. Dit bedrag is voldoende om de vaste lasten te betalen en te leven op bijstandsniveau. Wanneer de schuldenaar meer inkomsten heeft dan het VTLB wordt het overige deel van de inkomsten aangeboden aan de schuldeisers. Aan de schuldeisers wordt gevraagd om dit bedrag tegen finale kwijting te accepteren en het meerdere van de schulden kwijt te schelden. Zij hoeven hier niet mee akkoord te gaan, in het minnelijke schuldhelpverleningstraject kunnen en mogen zij een voorstel afwijzen.¹¹⁸

Wanneer alle schuldeisers akkoord gaan met dit voorstel komt het de minnelijke schuldenregeling tot stand. Er zijn twee manieren waarop dit kan worden vormgegeven: een schuldsanering of een schuldbemiddeling.

Bij een schuldsanering wordt aan de schuldenaar een saneringskrediet verstrekt. Dit houdt in dat de schuldeisers allemaal in één keer worden afbetaald voor het bedrag waarmee zij akkoord zijn gegaan en de schuldenaar nog maar één schuldeisers overhoudt, de schuldhelpverlenende instantie. Deze wordt gedurende zesendertig maanden afbetaald.¹¹⁹

Bij een schuldbemiddeling wordt het inkomen boven het VTLB maandelijks gereserveerd. Na zesendertig maanden krijgen de schuldeisers het bedrag uitgekeerd waarmee zij akkoord zijn gegaan. Dit bedrag kan echter afwijken van het bedrag waarmee zij akkoord zijn gegaan.¹²⁰

Wanneer schuldeisers echter niet akkoord gaan kan men doorverwezen worden naar het wettelijke schuldhelpverleningstraject.

¹¹⁶ Jungmann, N., 2006. p. 2-3

¹¹⁷ Martens, F.L. & Schruer, H.D.L.M., 2006. p. 136

¹¹⁸ NVVK, 2016.

¹¹⁹ NVVK, 2016.

¹²⁰ NVVK, 2016.

5.3 Wetgeving rondom het minnelijk traject

Het hiervoor besproken minnelijk schuldtraject kan door verschillende instanties worden uitgevoerd. Zij zijn ieder gebonden aan verschillende wetgeving. In deze paragraaf zal per organisatie of instantie worden uitgewerkt aan welke wetgeving zij gebonden worden.

5.3.1 Instanties bevoegd tot het verlenen van schuldhulpverlening

Uit artikel 47 lid 1 van de Wet op het consumentenkrediet (Wck) volgt dat schuldbemiddeling verboden is. In lid 2 van hetzelfde artikel wordt uitgelegd wat schuldbemiddeling inhoudt: “Onder schuldbemiddeling wordt verstaan het in de uitoefening van een bedrijf of beroep, anders dan door het aangaan van een krediettransactie, verrichten van diensten, gericht op de totstandkoming van een regeling met betrekking tot de bestaande schuldenlast van een natuurlijke persoon, geheel of gedeeltelijk voortvloeiend uit een of meer krediettransacties.”

Met de opstelling van dit artikel beoogde de wetgever de in financiële moeilijkheden geraakte kredietnemer te beschermen tegen een verdere verslechtering van zijn positie.¹²¹ Doormiddel van dit wetsartikel wordt een wildgroei aan schuldhulpverleningsbedrijven voorkomen. Echter zijn er enkele instanties waarop dit verbod niet van toepassing is, deze zijn opgenomen in artikel 48 Wck. Het verbod van schuldbemiddeling is niet van toepassing op schuldbemiddeling die om niet wordt verleend, schuldbemiddeling die wordt verleend door gemeenten, gemeentelijke kredietbanken of andere door gemeenten gehouden instellingen. Daarnaast mag schuldbemiddeling ook uitgevoerd worden door advocaten, curatoren en bewindvoerders ingevolge de Faillissementswet of ingevolge artikel 1: 383 lid 7 BW of artikel 1:435 lid 7 BW. Of door notarissen, deurwaarders, registeraccountants en accountants-administratieconsulenten en door natuurlijke personen of rechtspersonen wanneer die worden aangewezen door een algemene maatregel van bestuur.

Enkele van deze personen of instanties hebben enige verdere uitleg nodig. De persoon ingevolge artikel 1:383 lid 7 BW betreft een professionele curator die curator is ten behoeve drie of meer personen. De persoon ingevolge artikel 1:435 lid 7 BW is een professionele beschermingsbewindvoerder die ten behoeve van drie of meer personen bewindvoerder is.

De zinssnede waarin artikel 1:435 lid 7 BW is vermeld is sinds 1 januari 2014 toegevoegd aan artikel 48 Wck. De letterlijke tekst van de wetswijziging luidt:

“In artikel 48, eerste lid, onder c, van de Wet op het consumentenkrediet wordt de zinsnede « ingevolge de Faillissementswet aangesteld » vervangen door: ingevolge de Faillissementswet of ingevolge artikel 383, zevende lid, dan wel artikel 435, zevende lid van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.”¹²²

De toevoeging van deze zinssnede is van essentieel belang. Dit wetsartikel wijst de beschermingsbewindvoerder aan die op professionele wijze als rechtspersoon bewind voert. Door deze wetswijziging is de deur voor beschermingsbewindvoerders geopend voor het zelfstandig uitvoeren van schuldhulpverlening. Het geeft de beschermingsbewindvoerder de

¹²¹ Kamerstukken II 1986/1987, 19 785, nr. 3. p. 64

¹²² Staatsblad 2013, nr. 414. p. 15

mogelijkheid om in het hele spectrum van het financiële vermogen van de rechthebbende vertegenwoordigend op te treden.¹²³

5.3.2 Wet gemeentelijk schuldhulpverlening

Van alle instanties en personen die in de vorige paragraaf zijn genoemd, zijn enkel de gemeentelijke instanties gebonden aan wetgeving omtrent de uitvoering van het minnelijke schuldhulpverleningstraject.

Sinds 1 juli 2012 is de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening ingevoerd. Met de inwerkingtreding van deze wet is schuldhulpverlening een primaire verantwoordelijkheid van de gemeenten geworden. De wet schrijft niet concreet voor hoe de gemeente de schuldhulp moet regelen, maar biedt wel richtlijnen. Aan de hand van deze richtlijnen dient de gemeente haar eigen beleid op te stellen dat binnen die gemeente gevolgd behoort te worden.

Volgens de wetgever is schuldhulpverlening in deze het ondersteunen bij het vinden van een adequate oplossing gericht op de aflossing van schulden indien redelijkerwijs te voorzien dat een natuurlijke persoon niet zal kunnen voortgaan met betalen van zijn schulden of indien hij in de toestand verkeert dat hij heeft opgehouden te betalen, alsmede de nazorg.¹²⁴ Deze vorm van schuldhulpverlening omvat zowel het voorkomen van problematische schulden, het helpen van een schuldenaar bij het vinden van oplossing voor zijn problematische schulden als het voorkomen van terug val in de oude situaties. Deze schuldhulpverlening dient een integraal karakter te hebben. Zowel materiële als immateriële aspecten maken onderdeel uit van een schuldhulpverleningstraject via de gemeente. Om dit te verwezenlijken dient integrale schuldhulpverlening te bestaan uit een samenhangend hulpaanbod van preventie tot en met zorg gericht op zowel financiële- als psychosociale en andere oorzaken van schulden, zoals bijvoorbeeld relatieproblemen, verslaving of de gezinssituatie.¹²⁵

Om deze zaken te kunnen verwezenlijken is het de gemeenten verplicht om telkens voor een termijn van vier jaar een plan op te stellen.¹²⁶ Dit plan dient in ieder geval in te gaan op de doelstelling van de gemeente en het samenhangende beleid betreffende de integrale schuldhulpverlening, welke acties zullen worden ondernomen, welke resultaten de gemeente wenst te behalen en welke maatregelen de gemeenteraad en het college van B&W gaan nemen om de kwaliteit te borgen van de wijzen waarop integrale schuldhulpverlening wordt uitgevoerd. Ook zal het plan moeten in gaan op activiteiten gericht op het zoveel mogelijk voorkomen van problematische schulden en het verlenen van nazorg gericht op het voorkomen van personen die opnieuw met problematische schulden te maken krijgen. In het plan moet ook worden aangegeven op welke wijze de schuldhulpverlening wordt afgestemd op de situatie van de betrokkene. De schuldhulpverlening behoort voor zover mogelijk toegesneden te zijn op de individuele cliënt.¹²⁷ Het college van B&W is verantwoordelijk voor de uitvoering van het opgestelde plan.¹²⁸

¹²³ Rossen van, I.P., 2014.

¹²⁴ Art. 1 Wgs

¹²⁵ Kamerstukken II 2009/2010, 32 291, nr. 3. p. 18

¹²⁶ Art. 2 lid 1 en 2 Wgs

¹²⁷ Art. 2 lid 4 Wgs; Kamerstukken II 2009/2010, 32 291, nr. 3.

¹²⁸ Art. 3 lid 1 Wgs

Wanneer een persoon zich aanmeldt bij de gemeente voor schuldhulpverlening is er een maximale wachttijd van vier weken waarbinnen het intakegesprek gehouden moet worden waarin de hulpvraag wordt vastgesteld.¹²⁹ Wanneer er sprake is van een bedreigende situatie, zoals een gedwongen woningontruiming, beëindiging van de levering van gas, elektra of water of opzegging dan wel ontbinding van de zorgverzekering, dient de wachttijd niet langer te zijn dan drie werkdagen.¹³⁰ In het intakegesprek wordt de financiële en sociale situatie van de schuldenaar in kaart gebracht. Aan de hand van deze informatie moet de gemeente uiteindelijk tot een beoordeling komen of toelating tot de schuldhulpverlening mogelijk is. In dit intakegesprek moeten onder andere de volgende vragen beantwoord worden:¹³¹

- Welke schulden zijn er en wat is de totaalschuld?
- Wat zijn de inkomsten en uitgaven? Kunnen de inkomsten omhoog en kunnen de uitgaven omlaag?
- Heeft de schuldenaar zijn administratie op orde of kan hij deze op orde krijgen?
- Welke oplossingen zijn technisch haalbaar ('schone lei')?
- Is de schuldenaar in staat en voldoende gemotiveerd om een schuldentraject tot een goede einde te brengen? Welke aanpak is haalbaar?

Wanneer men tot het oordeel is gekomen dat een schuldhulpverleningstraject mogelijk is, heeft de gemeente de plicht om een persoon die zich tot de gemeente heeft gewend voor schuldhulpverlening vooraf een globaal inzicht te geven in de verwachte doorlooptijd.¹³² De doorlooptijd is de periode die verstrijkt tussen het intakegesprek en het moment waarop het resultaat is bereikt. Het resultaat is bijvoorbeeld bereikt bij het opstarten van een schuldregeling, betalingsregeling, herfinanciering, weigering van een of meer crediteuren om mee te werken aan een voorstel, uitval van de schuldenaar of een adviesgesprek op basis waarvan de schuldenaar de situatie zelf kan oplossen.¹³³

Om een schuldhulpverleningstraject goed uit te kunnen voeren dient de persoon die een beroep doet op dit schuldhulpverleningstraject te voldoen aan een inlichtingen- en medewerkingsplicht.¹³⁴ De persoon dient voldoende gegevens en inlichtingen te verstrekken die het de uitvoerder van het schuldhulpverleningstraject mogelijk maken te beoordelen of het beroep op die voorziening terecht wordt gedaan. Daarbij dient de persoon, ook wanneer de gemeente niet om bepaalde concrete informatie of bewijsstukken verzoekt, dadelijk en uit eigen beweging alle inlichtingen te verstrekken indien het hem redelijkerwijs duidelijk moet zijn dat die feiten en omstandigheden, of de daarin opgetreden wijzigingen, van invloed kunnen zijn op zijn schuldhulpverleningstraject.¹³⁵ De verzoeker van schuldhulp heeft de plicht om een identiteitsbewijs te overleggen, daarnaast heeft de verzoeker ook de plicht om er alles aan te doen om voldoende inkomen te verkrijgen, alle gemaakte afspraken na te komen en er voor te zorgen dat er geen nieuwe schulden ontstaan.¹³⁶

¹²⁹ Art. 4 lid 1 Wgs

¹³⁰ Art. 4 lid 2 Wgs

¹³¹ Nationale ombudsman, 2016. p. 17

¹³² Art. 4 lid 3 Wgs

¹³³ Kamerstukken II 2009/2010, 32 291, nr. 3.

¹³⁴ Art. 5 en 6 Wgs

¹³⁵ Kamerstukken II 2009/2010, 32 291, nr. 3.

¹³⁶ Juridisch Loket, 2016.

Wanneer de cliënt zich heeft aangemeld dient er een intake plaats te vinden. Na deze intake wordt er door de schuldhulpverlener een plan van aanpak opgesteld. Het plan omvat globaal de financiële gegevens van de klant, een analyse van de situatie van de cliënt, een analyse van de situatie van de cliënt, de producten/diensten die de cliënt ontvangt en een stappenplan dat toewerkt naar een wenselijk eindresultaat met de daaraan verbonden tussenstappen en evaluatiemomenten. Daarnaast bevat het plan een opsomming van de rechten en plichten van de cliënt, eventuele kosten en vergoedingen en een machtiging tot het uitwisselen van gegevens van de cliënt.¹⁴⁰

Vervolgens dient er een stabilisatie van de inkomsten en uitgaven van de cliënt plaats te vinden. Het stabilisatietraject leidt in principe tot een betalingsregeling, herfinanciering, schuldbemiddeling of saneringskrediet. Wanneer deze zaken bereikt zijn is het minnelijke schuldentraject afgerond.¹⁴¹

Het NVVK hanteert de richtlijn om binnen 120 dagen een schuldregeling tot stand te hebben gebracht.¹⁴² Alle stappen die hiervoor genoemd zijn dienen binnen deze termijn genomen te worden. Wanneer de schuldregeling tot stand is gekomen dient deze maximaal 36 maanden te duren. Op deze termijn wordt ook de totale afloscapaciteit berekend die de cliënt heeft binnen de schuldenregeling. Deze 36 maanden gaan in op het moment van ondertekening van de schuldregelingsovereenkomst.¹⁴³

5.3.4 De '285-verklaring'

Zoals eerder in dit hoofdstuk besproken kan het minnelijke traject op meerdere manieren eindigen. Wanneer schuldeisers instemmen met een schuldsaneringsregeling of een schuldbemiddelingsregeling is het minnelijke traject geslaagd en wordt de schuldenaar na verloop van tijd schuldenvrij.

Het minnelijke traject blijft echter een traject op basis van vrijwilligheid voor de schuldeisers. Zij mogen weigeren om mee te werken. Wanneer blijkt dat er geen reële mogelijkheden om tot een minnelijke schuldenregeling te komen is het minnelijke traject mislukt. De volgende stap voor een schuldenaar is dan vaak een verzoek tot toetreding tot de Wsnp. Een verzoek tot toetreding tot de Wsnp dient gedaan te worden doormiddel van een verzoekschrift aan de rechtbank.¹⁴⁴ Dit verzoekschrift dient aan enkele vereisten te voldoen.

Eén van deze vereisten is opgenomen in artikel 285 lid 1 sub f Fw, dat luidt:

“Een met redenen omklede verklaring dat er geen reële mogelijkheden zijn om tot een buitengerechtelijke schuldregeling te komen, alsmede over welke aflossingsmogelijkheden de verzoeker beschikt, afgegeven door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente van de woon- of verblijfplaats van de schuldenaar. Het college kan deze bevoegdheid mandateren aan een gemeentelijke kredietbank als bedoeld in de wet financiële

¹⁴⁰ NVVK, 2015. p. 21

¹⁴¹ NVVK, 2015. p. 17

¹⁴² NVVK, 2015. p. 21

¹⁴³ NVVK, 2015. p. 21-22

¹⁴⁴ Art. 284 lid 2 Fw

dienstverlening of aan krachtens artikel 48 lid 1, sub d Wck aangewezen natuurlijke personen of rechtspersonen, dan wel categorieën daarvan”.

In artikel 48 lid 1 Wck worden alle instanties en personen benoemd die een minnelijk schuldentractaat mogen uitvoeren. Echter mogen alle instanties en personen genoemd in artikel 48 lid 1 sub c Wck op basis van artikel 285 lid 1 sub f Fw geen verklaring afgeven indien het minnelijke tractaat niet slaagt. Dit zou dus inhouden dat alle advocaten, curatoren en bewindvoerders op basis van de Faillissementswet of het Burgerlijk Wetboek geen verklaring af zouden kunnen geven voor hun cliënten, voor wie zij zojuist het minnelijke tractaat onsuccesvol hebben afgesloten.

Hierover heeft ook de Hoge Raad geoordeeld in haar arrest van 5 november 2010. In het arrest geeft zij het volgende aan:¹⁴⁵

“Mede in aanmerking genomen dat een verzoek tot toepassing van de schuldsaneringsregeling wordt afgewezen indien de poging tot een buitengerechtelijke schuldregeling niet is uitgevoerd door een persoon of instelling als bedoeld in artikel 48 lid 1 Wck, is aldus een systeem ontstaan waarin de personen, bedoeld in artikel 48 lid 1, sub c Wck (...) wel uit hoofde van hun beroep of aanstelling bevoegd zijn zich op professionele wijze bezig te houden met schuldbemiddeling, en daartoe dus bekwaam worden geacht, maar niet bevoegd zijn een verklaring af te geven als hier in het geding, (...). Voor dit onderscheid bestaat geen goede grond. Een redelijke wetstoepassing brengt daarom mee dat aanvaard wordt dat de verklaring als bedoeld in artikel 285 lid 1, sub f Fw ook kan worden afgegeven door de personen, bedoeld in artikel 48 lid 1, sub c Wck.”

Hieruit kan geconcludeerd worden dat door deze uitspraak van de Hoge Raad ook de weg vrij ligt voor advocaten, curatoren en bewindvoerders op basis van de Faillissementswet of het Burgerlijk Wetboek om een verklaring af te geven waaruit blijkt dat het minnelijke tractaat niet geslaagd is.

5.4 Tussenconclusie

Wanneer men niet in staat is zelf zijn schulden op te lossen, bestaat er de mogelijkheid voor schuldhelpverlening. Er zijn twee soorten schuldhelpverlening, een minnelijke schuldenregeling en een wettelijke schuldenregeling, de Wsnp. Bij een minnelijke schuldenregeling wordt er op vrijwillige basis een regeling getroffen met de schuldeisers. Wanneer deze mislukt kan men door naar de Wsnp.

Er zijn meerdere instanties en personen die op basis van de wet schuldhelpverlening aan mogen bieden. Het gaat om gemeentelijke schuldhelpinstanties en advocaten, curatoren en bewindvoerders op basis van de Faillissementswet en het Burgerlijk Wetboek. Daarnaast mogen ook notarissen, deurwaarders, registeraccountants en accountants-administratieconsulenten schuldhelpverlening aanbieden.

Er zijn geen bindende regels waaraan een minnelijke schuldenregeling dient te voldoen. De NVVK heeft echter wel een Gedragscode Schuldregeling opgesteld waaraan haar leden zich dienen te houden. Deze gedragscode is algemeen geaccepteerd en wordt ook gehanteerd

¹⁴⁵ HR 5 november 2010, ECLI:NL:HR:2010:BN8056, r.o. 3.3.2 & 3.3.3.

door veel niet-leden van de NVVK. De gedragscode omhelst vooral richtlijnen met betrekking tot de tijdsduur van een minnelijk schuldentract. Daarnaast is er de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening. Deze biedt richtlijnen waaraan de gemeentelijke schuldhelpinstanties dienen te voldoen. De Wgs biedt richtlijnen die gericht zijn op de inrichting van het beleid dat de gemeente dient te voeren met betrekking tot schuldhelpverlening en welke zaken van belang zijn in de opstart van een schuldenregeling.

Wanneer een minnelijk traject niet slaagt, kan men een wettelijke procedure starten. Voor het starten van deze wettelijke procedure is een '285-verklaring' nodig. Deze verklaring houdt in dat het minnelijke traject niet op redelijke wijze succesvol kon zijn. Deze verklaring kan afgegeven worden door alle personen die ook gemachtigd zijn om het minnelijke traject uit te voeren.

Hoofdstuk 6 Hoe doen anderen het?

Om meer informatie te verkrijgen over de aanpak van zowel beschermingsbewindvoering en schuldhulpverlening binnen één kantoor, is er onderzoek gedaan naar kantoren in de regio Twente die dit reeds doen. Uit dit onderzoek bleek dat er slechts twee kantoren in deze regio zijn die beide zaken aanbieden, dan zijn Schuldhulp Oost-Nederland en Solutio Bewind.

6.1 Interview mw. Knippenborg

Met Miranda Knippenborg van Solutio Bewind is een half gestructureerd interview gehouden:

Inleiding

Naast dat ik werkzaam ben bij Findool ben ik op dit moment bezig met een afstudeerscriptie bij Findool. Voor deze scriptie doe ik onderzoek naar de mogelijkheden die Findool heeft om schuldhulpverlening aan te bieden aan haar cliënten. Dit onderzoek komt voort uit het feit dat wij constateren dat schuldhulpverlening via de gemeente wat stroef en moeizaam verloopt. Op uw website is te zien dat uw zowel beschermingsbewind als schuldhulpverlening aanbiedt. Dat is de reden dat ik u graag wilde interviewen. Bij voorbaat bedankt voor de tijd die u heeft vrij gemaakt.

Interview

Op uw website zag ik dat u zowel beschermingsbewind als schuldhulpverlening aanbiedt. Biedt u deze schuldhulpverlening aan, aan de cliënten die u ook al onder beschermingsbewind heeft?

Dit bieden wij inderdaad aan, wij hebben daarnaast ook faillissementen, schuldsaneringen en schuldhulpverlening voor ondernemers en ex-ondernemers. En als mensen bij ons binnenkomen voor beschermingsbewind en er zijn echt problematische schulden, dan gaan we eerst bezig met de financiën, zorgen dat alle vaste lasten gestabiliseerd worden en dat dat allemaal loopt. Daarna gaan we kijken, afhankelijk van de schuldenlast, wat we daarmee kunnen doen. En in sommige gevallen wordt er naast het beschermingsbewind een schuldentrail opgestart.

Heeft u cliënten voor wie u zelf het minnelijke traject verzorgd en cliënten voor wie een gemeentelijke instantie dat doet? En merkt u verschil daartussen?

Nee, wij hebben geen cliënten waarbij een gemeentelijke instantie het minnelijke traject doet.

Maar heeft u hier misschien ervaring mee vanuit het verleden?

We hebben er wel een paar die van de Stadsbank komen, maar die gaan dan echt met de hele handel over. Dus dan stagneert ook gelijk het hele minnelijke traject, als dat daar al liep. Maar heel vaak wordt dat gewoon niet opgestart. Dat mensen alleen budgetbeheer hebben bij de Stadsbank en dat aan de schulden niets gedaan wordt. Kijk en wij kunnen en mogen ook het moratorium aanvragen of een voorlopige voorziening. Dus bij een dreigende ontruiming stellen wij dat ook altijd in. En daarmee heb je eigenlijk een totaalplaatje voor de cliënt.

Merkt u dat het voor een cliënt meer rust geeft als alles bij één instantie ligt?

Ja dat denk ik wel, dat vinden ze wel heel prettig dat het allemaal onder één dak zit.

Loopt u ook nog tegen zaken aan dat het voor u lastiger is om het minnelijke traject uit te voeren dan voor een gemeentelijke instantie?

Over het algemeen niet, we hebben wel eens wat crediteuren die moeilijk gaan doen op het moment dat je niet aangesloten bent bij de NVVK, want dat zijn wij niet. Maar als je dan aangeeft dat het grootste deel van de schuldeisers wel akkoord is en dat het dus ook daadwerkelijk loopt en onder beschermingsbewind staan. En daar helder en duidelijk uitleg over geeft, dan is het vaak geen probleem. We hebben er wel een aparte persoon voor binnen ons kantoor die de minnelijke trajecten op zich neemt. Zodat niet de beschermingsbewindvoerder ook het schuldentraject doet.

En wat is de reden dat daarvoor gekozen is?

Dat is eigenlijk vooral een praktische reden, dat de zaken niet door elkaar lopen. Bij de Wsnp mag het ook niet, wij vragen wel Wsnp aan, maar dan komt er een andere bewindvoerder op de zaak.

En dan eigenlijk nog een interessevraag, waarom bent u begonnen met Solutio Bewind?

Nou ik kom uit de advocatuur, ik heb een jaar of 14 in de advocatuur gewerkt. Daar deed ik voornamelijk faillissementen en schuldsaneringen. Ik werkte als rechterhand van de curator en ik had mijn eigen Wsnp-praktijk. En ik merkte dat er gewoon steeds meer vraag was naar andere hulpverlening en dat die vragen ook steeds vaker bij mij neergelegd werden door de sanietten en faillieten. Maar mijn toenmalige werkgever zag het eigenlijk alleen als een kostenplaatje, want ik heb nog gekeken of we het konden integreren in het kantoor, maar daar stonden ze niet voor open. En ik wilde al een tijdje wat voor mijzelf, want ik had al het gevoel dat ik een beetje stil stond. Van daaruit heb ik de keuze gemaakt om voor mijzelf te beginnen. Ik heb toen een gesprek gehad met een deurwaarder, die belde mij en zei: "Goh, Miran ben je niet toe aan wat nieuws en zullen we eens even babbelen?". Toen gaf hij aan dat hij het beschermingsbewind eigenlijk binnen het deurwaarderskantoor wilde opstarten. Maar toen heb ik aangegeven dat ik dat toch anders zag, want het zijn toch twee dingen die elkaar wel bijten. En ik wilde wat voor mijzelf en toen ben ik gestart. Want ik dacht ook, dan kan ik zelf mijn tijd indelen, dan hoef ik niet bang te zijn dat ik te lang bel of dingen regel voor de cliënt. En dan kon ik ook het totaalplaatje aanbieden en niet van tot hier en niet verder, want daar heb ik een ontzettende hekel aan. En het bevalt me tot op de dag van vandaag uitstekend.

En zou u Findool adviseren om schuldhulpverlening op te pakken naast het beschermingsbewind?

O, dat is een lastige vraag. Want ik weet natuurlijk niet inhoudelijk hoe zij precies werken. Maar ik kan wel zeggen dat het een tijdrovend project is, dus dat is wel iets wat ze heel goed in ogenschouw zouden moeten nemen. En die ruimte moet je wel hebben, want je haalt er niet 1, 2, 3 wat uit. En dan zouden zij wel een kosten-baten afweging moeten maken.

Want is het totaalplaatje aanbieden aan de cliënt het enige voordeel wat u erbij heeft? Of zijn er nog andere zaken?

Nee, dat is het enige voordeel eigenlijk, dat we alles onder één dak kunnen houden. Dus dat is wel heel belangrijk punt, die kosten-baten afweging.

U weet natuurlijk ook hoe een gemeentelijke instantie werkt, zijn er ook zaken waarbij u er bewust voor kiest om het anders te doen?

Nou, wij houden wel, ondanks dat we niet aangesloten zijn bij de NVVK, de gedragscode aan. En we merken wel dat het bij de gemeente soms gewoon heel erg lang duurt. En wij kunnen nog wel snel een keer, als een crediteur niet reageert en het zit op 1 of 2 crediteuren vast, dan bellen we er even achteraan. In dat opzicht kunnen wij veel sneller handelen. Omdat wij veel kortere lijnen hebben daarin. En doordat wij van a tot z alles zelf doen in het dossier weet je ook precies wat er speelt.

We merken dat het zeker voor de cliënten veel rustiger is. Als ze wat willen vragen dan kunnen we dat meteen terugkoppelen. Ik zal ook even een voorbeeldje geven. We hebben hier een dossier, mensen die hebben in eerst in een faillissement gezeten en vervolgens in de schuldsanering gezeten. Daar zouden zij zich volgens de bewindvoerder niet aan de regels hebben gehouden. Nou ja daar valt over te twisten. Die zijn de schuldsanering uitgezet en die echt weer zo in zwaar weer. Ze zitten eigenlijk al 16 jaar in zwaar weer. Ze hebben bij een ander bewindvoerderskantoor gezeten, daar zijn de schulden eigenlijk alleen maar hoger geworden. Er is geen rentestop gezet en dergelijke, bijvoorbeeld een vordering van de Rabobank, die was € 10.000,- en die is met rente en kosten € 50.000,- geworden, om maar een voorbeeld te noemen. Ze vielen van het ene beslag in het andere, uiteindelijk is die man van ellende maar in Duitsland gaan werken zodat er slecht beslag gelegd kon worden. Dat werk was op een gegeven moment afgelopen, is hij weer in Nederland gaan werken. Vielen ze weer van de ene beslaglegging in de andere. Toen hebben we toch nog weer een poging gedaan om toch nog weer een faillissement aan te vragen, omdat het gewoon uitzichtloos was. Daar zijn we twee keer voor bij de rechtbank geweest, het is door de rechtbank niet gehonoreerd. Want ze vonden dat de kosten van het faillissement maandelijks wel uit het inkomen moesten kunnen en dat kon niet bij dit gezin. En de enige uitweg was dus een minnelijk traject en daar zijn we nu mee bezig en ik moet zeggen dat dat eigenlijk wel heel erg goed loopt. Want dat was de enige mogelijkheid nog voor die cliënten.

Ziet u ook dat schuldeisers vaak mee willen werken aan een minnelijk traject?

Nou ik denk wel dat het op dit moment meer wordt. Je merkt steeds meer dat schuldeisers eigenlijk eieren voor hun geld kiezen en steeds sneller al in de minnelijke regeling meegaan. Ik denk ook dat de wetgever daar wel redelijk in geslaagd is.

6.2 Tussenconclusie

Uit het interview met mevrouw Knippenborg blijkt vooral welke waarde het aanbieden van zowel beschermingsbewind als schuldhulpverlening heeft. De meeste meerwaarde ligt er voor de cliënt, voor hen komt er veel meer rust op het moment dat beide zaken door hetzelfde bedrijf worden uitgevoerd. Zij hebben namelijk één aanspreekpunt en de lijnen binnen de organisatie zijn vele malen korter dan bij een grote gemeentelijke instantie. Echter is het wel belangrijk om een kosten-baten analyse te maken, omdat het voor het bedrijf niet direct winst oplevert.

Hoofdstuk 7 Voldoet Findool aan alle gestelde eisen?

In de vorige hoofdstukken zijn de wet- en regelgeving omtrent beschermingsbewind en schuldhulpverlening besproken. Deze wetgeving is op te delen in wetgeving waaraan met moet voldoen om de taak te mogen uitvoeren en wetgeving waaraan met zich moet houden op het moment dat men de taak uitvoert.

In dit hoofdstuk zal besproken aan welke wetgeving men moet voldoen om de taak te mogen uitvoeren en op welke wijze Findool reeds aan deze eisen voldoet, of wat zij moeten veranderen om aan deze eisen te voldoen. In de komende paragrafen zullen de gestelde eisen nogmaals kort besproken worden en zal er geconcludeerd worden of Findool voldoet aan deze eisen.

7.1 Eisen bewindvoering

In de wet en in het Besluit kwaliteitseisen Curatoren, Bewindvoerders en Mentoren zijn verschillende eisen opgenomen waaraan een bewindvoerder dient te voldoen.

Als bewindvoerder mag men niet handelingsonbekwaam zijn, men mag geen mentor hebben, men mag niet zelf onder bewind staan, de bewindvoerder mag niet failliet zijn of in een schuldsanering zijn verwikkeld, men mag niet reeds de bewindvoerder van de rechthebbende zijn inzake de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen, de bewindvoerder mag niet een direct betrokken of behandelende hulpverlener zijn, noch mag hij behoren tot de leiding of het personeel van de instelling waar de rechthebbende wordt verzorgd of van welke hij begeleiding ontvangt. Deze uitsluitingen gelden echter niet voor het personen door wie de bewindvoerder zijn taak uitoefent.

De bewindvoerder en het personeel van de bewindvoerder dienen te beschikken over een verklaring omtrent het gedrag, afgegeven voor het uitoefenen van de taken van bewindvoerder. Daarnaast dienen de bewindvoerder en zijn personeel een passende beroepsopleiding met goed gevolg te hebben afgerond. Deze opleiding dient een middenkaderopleiding of een specialistenopleiding te zijn, dit zijn opleidingen op mbo-niveau vier. Op het moment dat een bewindvoerder en zijn personeel werkzaam zijn in problematische schuldendossier dienen zij een opleiding afgerond te hebben op hbo-niveau, of reeds twee jaar werkzaam zijn als bewindvoerder.

Jaarlijks worden alle professionele beschermingsbewindvoerders in Nederland gecontroleerd of zij aan deze kwaliteitseisen voldoen. Deze controle wordt uitgevoerd door het Landelijk Kwaliteitsbureau CBM dat ook alle professionele curatoren en mentoren controleert. Voorheen werd deze controle uitgevoerd door alle rechtbanken zelf.¹⁴⁶ In bijlage 2 is een brief van de Rechtbank Overijssel, Team toezicht Bewindsbureau, ingevoegd waaruit blijkt dat Findool aan deze gestelde eisen voldoet.

7.2 Eisen schuldhulpverlening

Aan het verlenen van schuldhulpverlening zijn eigenlijk geen wettelijke kwaliteitseisen gesteld. Er wordt in de wet enkel opgesomd voor wie het niet verboden is om

¹⁴⁶ Rechtspraak, 2016. (1)

schuldbemiddeling aan te bieden en te verlenen. Om schuldhulpverlening te mogen verlenen dient men genoemd te worden in de lijst met opsommingen die wordt gegeven in artikel 48 Wck. Op hen is het verbod op schuldbemiddeling dat wordt genoemd in artikel 47 Wck namelijk niet van toepassing. Het verbod van schuldbemiddeling is niet van toepassing op schuldbemiddeling die om niet wordt verleend en schuldbemiddeling die wordt verleend door gemeenten of haar instanties. Daarnaast mag schuldbemiddeling ook uitgevoerd worden door advocaten, curatoren en bewindvoerders ingevolge de Faillissementswet of ingevolge artikel 1: 383 lid 7 BW of artikel 1:435 lid 7 BW. Of door notarissen, deurwaarders, registeraccountants en accountants-administratieconsulenten en door natuurlijke personen of rechtspersonen wanneer die worden aangewezen door een algemene maatregel van bestuur.

Findool is een bewindvoerderskantoor dat bewinden uitvoert op grond van artikel 1:435 lid 7 BW. Hierdoor is zij opgenomen in de lijst van instanties en personen die de uitzondering vormen op het verbod van schuldbemiddeling. Findool mag dus schuldhulpverlening aanbieden.

Wanneer een minnelijk schuldentrajec echter niet succesvol is verlopen en een cliënt wil verder met een wettelijk schuldentrajec, dan dient er een zogenaamde '285-verklaring' afgegeven te worden. Deze verklaring houdt in dat het minnelijke schuldentrajec niet op redelijke wijze tot een goed einde kon worden gebracht. Aan wie deze verklaring mag afgeven zijn eisen gesteld. Het zou zeer ongunstig zijn om wel het minnelijke trajec uit te voeren maar niet in staat te zijn om deze verklaring af te geven, waardoor de cliënt niet in staat zou zijn om zijn schuldhulpverleningstrajec te vervolgen.

Op grond van artikel 285 lid 1, sub f Fw mogen enkel het College van burgemeester en wethouders van de gemeente van de woon- of verblijfplaats van de schuldenaar deze afgeven. Het college kan deze bevoegdheid ook mandateren aan een gemeentelijke kredietbank of aan de personen en instanties genoemd in artikel 48 lid 1, sub d Wck. Findool valt onder de categorie personen en instanties die opgesomd worden in artikel 48 lid 1, sub c Wck. Dit zou dus inhouden dat Findool deze verklaring niet af zou kunnen geven aan haar cliënten op het moment dat het minnelijke trajec niet is geslaagd.

Echter heeft de Hoge Raad hierin anders beslist in haar arrest van 5 november 2010. In dit arrest geeft zij aan dat er voor het onderscheid dat is gemaakt in artikel 285 Fw geen goede grond bestaat. De Hoge Raad aanvaard hiermee dat de verklaring ook kan worden afgegeven door alle personen bedoeld in artikel 48 lid 1, sub c Wck. Op grond van de uitspraak van de Hoge Raad is Findool dus wel in staat om de '285-verklaring' af te geven en haar cliënten verder te begeleiden richting een Wsnp-trajec.

7.3 Tussenconclusie

In de wet en in het Besluit kwaliteitseisen Curatoren, Bewindvoerders en Mentoren zijn verschillende eisen opgenomen waaraan een bewindvoerder dient te voldoen. Deze eisen worden jaarlijks gecontroleerd door het Landelijk Kwaliteitsbureau CBM. Op grond hiervan mag er geconcludeerd worden dat Findool voldoet aan alle eisen die gesteld zijn.

Aan het verlenen van schuldhulpverlening zijn eigenlijk geen wettelijke kwaliteitseisen gesteld. Er wordt in de wet enkel opgesomd voor wie het niet verboden is om schuldbemiddeling aan te bieden en te verlenen. Findool is een instelling zoals die genoemd wordt in het wetsartikel waarin alle uitzonderingen op het verbod van schuldhulpverlening zijn opgesomd.

Wanneer een minnelijk traject niet slaagt, kan men een wettelijke procedure starten. Voor het starten van deze wettelijke procedure is een '285-verklaring' nodig. Deze verklaring houdt in dat het minnelijke traject niet op redelijke wijze succesvol kon zijn. Deze verklaring kan afgegeven worden door alle personen die ook gemachtigd zijn om het minnelijke traject uit te voeren. Daar Findool is gemachtigd om het minnelijke traject uit te voeren is zij ook gemachtigd om deze verklaring te verstrekken.

Hoofdstuk 8 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden op basis van het voorgaande onderzoek conclusies getrokken en aanbevelingen gegeven. De conclusies en aanbevelingen zullen zowel direct als indirect antwoord geven op de centrale onderzoeksvraag:

Welke juridische mogelijkheden heeft Findool om schuldhulpverlening aan te bieden aan haar cliënten van wie zij reeds bewindvoerder is en op welke wijze kan zij deze mogelijkheden in haar huidige bedrijfsstructuur organiseren en implementeren?

8.1 Conclusies

- Er is sprake van armoede in Nederland. Hoewel deze armoede geen kwestie is van fysiek overleven, heeft het een grote impact op de levens van de personen die ermee geconfronteerd worden. Vanuit armoede kunnen betalingsachterstanden en problematische schulden ontstaan. Om deze problematische schulden op te lossen dient men over enige competenties te beschikken waar veel personen echter niet over beschikken. Wanneer dit het geval is kan er een uitzichtloze situatie ontstaan. Op het moment dat er sprake is van zo'n uitzichtloze situatie zal er hulp van buitenaf nodig zijn om deze problemen op te lossen.
- In beginsel kan iedere meerderjarige persoon tot bewindvoerder worden benoemd. Echter zijn er in artikel 1:435 BW enkele situaties opgesomd die niet mogen gelden voor de bewindvoerder. Daarnaast gelden er voor professionele bewindvoerders kwaliteitseisen waar zij aan dienen te voldoen. Deze kwaliteitseisen zijn opgenomen in het Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren. Deze kwaliteitseisen richten zich op drie categorieën: eisen betreffende de integriteit, opleiding, scholing en begeleiding van de bewindvoerder; eisen omtrent de omgang met de betrokkene en eisen omtrent de bedrijfsvoering. Wanneer een bewindvoerder aan deze eisen voldoet kan hij benoemd worden. Vanaf het moment dat het bewind wordt uitgesproken heeft de bewindvoerder tot taak de rechthebbende tijdens het bewind in en buiten rechte te vertegenwoordigen.
- Er zijn meerdere instanties en personen die op basis van de wet schuldhulpverlening aan mogen bieden. Het gaat om gemeentelijke schuldhulpinstanties en advocaten, curatoren en bewindvoerders op basis van de Faillissementswet en het Burgerlijk Wetboek. Daarnaast mogen ook notarissen, deurwaarders, registeraccountants en accountants-administratieconsulenten schuldhulpverlening aanbieden.
Er zijn geen bindende regels waaraan een minnelijke schuldenregeling dient te voldoen. De NVVK heeft echter wel een Gedragscode Schuldregeling opgesteld waaraan haar leden zich dienen te houden. Deze gedragscode is algemeen geaccepteerd en wordt ook gehanteerd door veel niet-leden van de NVVK. De gedragscode omhelst vooral richtlijnen met betrekking tot de tijdsduur van een minnelijk schuldentraject. Daarnaast is er de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Deze biedt richtlijnen waaraan de gemeentelijke

schuldhulpinstanties dienen te voldoen. De Wgs biedt richtlijnen die gericht zijn op de inrichting van het beleid dat de gemeente dient te voeren met betrekking tot schuldhulpverlening en welke zaken van belang zijn in de opstart van een schuldenregeling.

Wanneer een minnelijk traject niet slaagt, kan men een wettelijke procedure starten. Voor het starten van deze wettelijke procedure is een '285-verklaring' nodig. Deze verklaring houdt in dat het minnelijke traject niet op redelijke wijze succesvol kon zijn. Deze verklaring kan afgegeven worden door alle personen die ook gemachtigd zijn om het minnelijke traject uit te voeren.

- Uit het interview met mevrouw Knippenborg blijkt vooral welke waarde het aanbieden van zowel beschermingsbewind als schuldhulpverlening heeft. De meeste meerwaarde ligt er voor de cliënt, voor hen komt er veel meer rust op het moment dat beide zaken door hetzelfde bedrijf worden uitgevoerd. Zij hebben namelijk één aanspreekpunt en de lijnen binnen de organisatie zijn vele malen korter dan bij een grote gemeentelijke instantie. Echter is het wel belangrijk om een kosten-baten analyse te maken, omdat het voor het bedrijf niet direct winst oplevert.
- In de wet en in het Besluit kwaliteitseisen Curatoren, Bewindvoerders en Mentoren zijn verschillende eisen opgenomen waaraan een bewindvoerder dient te voldoen. Deze eisen worden jaarlijks gecontroleerd door het Landelijk Kwaliteitsbureau CBM. Op grond van bijlage 2 is geconcludeerd dat Findool voldoet aan alle eisen die gesteld zijn.
Aan het verlenen van schuldhulpverlening zijn geen wettelijke kwaliteitseisen gesteld. Er wordt in de wet enkel opgesomd voor wie het niet verboden is om schuldbemiddeling aan te bieden en te verlenen. Findool is een instelling zoals die genoemd wordt in het wetsartikel waarin alle uitzonderingen op het verbod van schuldhulpverlening zijn opgesomd.
De '285-verklaring' kan afgegeven worden door alle personen die ook gemachtigd zijn om het minnelijke traject uit te voeren. Daar Findool is gemachtigd om het minnelijke traject uit te voeren is zij ook gemachtigd om deze verklaring te verstrekken.

7.2 Hoofdconclusie

Findool voldoet aan alle eisen die gesteld worden in wet- en regelgeving, zowel wat betreft beschermingsbewind als schuldhulpverlening. Dit betekent dat Findool, niet hoeft te veranderen aan de huidige bedrijfsvoering, willen zij schuldhulpverlening aan gaan bieden aan haar cliënten.

7.3 Aanbevelingen

- Wanneer Findool schuldhulpverlening aan gaat bieden aan haar cliënten, is het zeer aan te raden om te kiezen voor integrale aanpak van het probleem. Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat er vele redenen zijn waarom mensen in een problematische schuldensituatie terechtkomen. Wanneer deze redenen meegenomen worden in zowel het voeren van het beschermingsbewind, als het schuldentraject is de kans op langdurig succes na het schuldentraject waarschijnlijk groter.
- Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat er voor het verlenen van schuldbemiddeling eigenlijk geen wettelijke voorschriften zijn. Er is echter wel de gedragscode van de NVVK. Deze gedragscode geeft vooral richtlijnen met betrekking tot de tijdsduur van het minnelijke schuldentraject. En ondanks dat Findool geen lid is van de NVVK is het raadzaam om deze termijnen wel te handhaven. Dit zorgt voor een spoedig verloop van het minnelijke traject waardoor cliënt spoedig weten waar zij aan toe zijn en dit zorgt voor meer rust aan de kant van de cliënt.
- Uit het interview met de cliënt van Findool kwam naar voren dat zij nog steeds onrust ervaart op het gebied van haar schuldhulpverleningstraject. De reden hiervoor is het gebrek aan communicatie met de schuldhulpverlenende instantie. Dit zou voor Findool een aandachtspunt kunnen zijn tijdens het verlenen van schuldhulpverlening. Voldoende communicatie met de cliënt zorgt voor tevredener en rustigere cliënt.
- Uit het interview met mevrouw Knippenborg blijkt dat de waarde van het aanbieden van schuldhulpverlening vooral ligt op het gebied van de tevredenheid van de cliënt. Voordat Findool zou starten met het aanbieden van schuldhulpverlening, is het dan ook raadzaam om een kosten-baten analyse te laten uitvoeren door een extern bedrijf of persoon.

Bronnen

Boeken & tijdschriften

Dekker, G., 2001

Dekker, G. (2001). *Rotgeld. Lichtjes in duister schuldenland*. Rijswijk: Uitgeverij Elmar

Haster, D., 2013

Haster, D., (2013). *Basisboek Integrale schuldhulpverlening*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers

Holman, B., 1999

Holman, B. (1999). *Faith in the poor*. Engeland: Lion Books

Kok, M.S., 2014

Kok, M.S. (2014). *Handboek schuldhulpverlening. Van taak naar methodiek*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers

Martens, F.L. & Schruer, H.D.L.M., 2006

Martens, F.L. & Schruer, H.D.L.M. (2006). *Schuld of geen schuld. Over schuldhulpverlening inclusief de Wsnp*. 's-Gravenhage: Elsevier Overheid

Schaijk van, G.A.F.M., 2011.

Schaijk van, G.A.F.M. (2011) *Praktijkgericht juridisch onderzoek*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers

Mullainathan, S. & Shafir, E., 2013.

Mullainathan, S. & Shafir, E. (2013). *Schaarste. Hoe gebrek aan tijd en geld ons gedrag bepalen*. Amsterdam: Maven Publishing B.V.

Vlaardingebroek, P., e.a. 2008

Vlaardingebroek, P., e.a. (2008) *Het hedendaagse personen- en familierecht*. Deventer: Kluwer

Verhoeven, N., 2011

Verhoeven, N., (2011) *Wat is onderzoek? Praktijkboek methoden en technieken voor het hoger onderwijs*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers

Documenten

Benink, H. e.a., 2015.

Benink, H., Das, M., Cuelenaere, B. & Elshout, S., (2015) *Is de economische crisis voorbij?* BKR & Tilburg University

Pdf-bestand

Geraadpleegd op 21-03-2016.

CBS, 2015.

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2015) *Armoede en sociale uitsluiting 2015*.

Pdf-bestand

Geraadpleegd op 02-05-2016

Jungmann, N., 2006.

Jungmann, N., (2006) *De Wsnp: bedoelde en onbedoelde effecten op het minnelijk traject*.

Leiden University

Pdf-bestand

Geraadpleegd op 25-03-2016

Jungmann, N. e.a., 2014.

Jungmann, N., Lems, E., Vogelpoel, F., Beek van, G. & Wesdorp, P., (2014) *Onoplosbare schuldsituaties*. Hogeschool Utrecht & NVVK

Pdf-bestand

Geraadpleegd op 10-05-2016

Kerckhaert, A.C. & Ruig de, L.S., 2013.

Kerckhaert, A.C. & Ruig de, L.S., (2013) *Huishoudens in de rode cijfers. Omvang en achtergronden van schuldenproblematiek bij huishoudens*. Panteia

Pdf-bestand

Geraadpleegd op 21-03-2016.

LOVCK, 2015.

LOVCK (2015) *Aanbevelingen meerderjarigenbewind*.

Pdf-bestand

Geraadpleegd op 19-04-2016.

Madern, T.E., 2015.

Madern, T.E., (2015) *Op weg naar een schuldenvrij leven. Gezond financieel gedrag noodzakelijk om financiële problemen te voorkomen*. Utrecht & Nibud

Pdf-bestand

Geraadpleegd op 21-03-2016.

Nationale ombudsman, 2016.

Nationale ombudsman, (2016) *Burgerperspectief op schuldhulpverlening*. Rapportnummer: 2016/050

Pdf-bestand

Geraadpleegd op 12-05-2016

NVVK, 2012.

NVVK, (2012) *Leidraad Wet gemeentelijke schuldhulpverlening NVVK*.

Pdf-bestand.

Geraadpleegd op 09-05-2016

NVVK, 2015.

NVVK, (2015) *Gedragcode schuldhulpverlening NVVK*.

Pdf-bestand

Geraadpleegd op 26-05-2016.

Panteia, 2014.

Panteia, (2014) *Monitor Betalingsachterstanden 2014*.

Pdf-bestand

Geraadpleegd op 03-05-2016

Schaafsma, T., 2010.

Schaafsma, T., (2010) *Beschermingsbewind is geen schuldhulpverlening*.

Pdf bestand

Geraadpleegd op 21-04-2016.

Schaafsma, T., 2015.

Schaafsma, T., (2015) *Schuldbemiddeling door beschermingsbewindvoerders*.

Pdf-bestand

Geraadpleegd op 10-05-2016

Van der Schors, A. e.a., 2016

Van der Schors, A., Van der Werf, M. & Schonewille, G., (2015) *Geldzaken in de praktijk*. Nibud

Pdf-bestand

Geraadpleegd op 12-05-2016

SCP & CBS, 2014.

Sociaal en Cultureel Planbureau & Centraal Bureau voor de Statistiek, (2014) *Armoedesignalement 2014*

Pdf-bestand

Geraadpleegd op 10-05-2016

SCP, 2016.

Sociaal en Cultureel Planbureau, (2016) *Langdurige armoede in Nederland*

Pdf-bestand

Geraadpleegd op 10-05-2016

Sneep, C., 2011.

Sneep, C., (2011) *Beschermingsbewind: anno nu en een vooruitblik op de toekomst*. Tilburg University

Pdf-bestand

Geraadpleegd op 11-04-2016

Staatsblad 2014, nr. 46.

Staatsblad (2014) nr. 46 *Nota van toelichting Besluit kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren*.

Pdf-bestand

Geraadpleegd op 14-04-2016

Verbunt, J., 2013.

Verbunt, J., (2013) *Beschermingsbewind en de Wet schuldsanering natuurlijke personen*. Open Universiteit Nederland
Pdf-bestand
Geraadpleegd op 05-04-2016

Jurisprudentie**Hoge Raad 5 november 2010**

HR 5 november 2010, ECLI:NL:HR:2010:BN8056, *NJ* 2011/31.

Kamerstukken**Kamerstukken II 1986/1987, 19 785, nr. 3.**

Kamerstukken II (1986/1986) , 19785, nr. 3 *Memorie van toelichting Wet op het consumentenkrediet*. Tweede Kamer der Staten-Generaal
Pdf-bestand
Geraadpleegd op 26-05-2016.

Kamerstukken II 2009/2010, 32 291, nr. 3.

Kamerstukken II (2009/2010), 32 291, nr. 3 *Memorie van toelichting Wet gemeentelijke schuldhulpverlening*. Tweede Kamer der Staten-Generaal
Pdf-bestand
Geraadpleegd op 09-05-2016.

Kamerstukken II 2009/2010, 32 291, nr. 6.

Kamerstukken II (2009/2010), 32 291, nr. 6 *Het geven aan gemeenten van de verantwoordelijkheid voor schuldhulpverlening*. Tweede Kamer der Staten-Generaal
Pdf-bestand
Geraadpleegd op 12-05-2016.

Kamerstukken II 2011/2012, 33 054, nr. 3.

Kamerstukken II (2011/2012), 33 054, nr. 3 *Memorie van toelichting Wet wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap*. Tweede Kamer der Staten-Generaal
Pdf-bestand
Geraadpleegd op 12-04-2016.

Staatsbladen**Staatsblad 2013, nr. 414.**

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden (2013) nr. 414 *Curatele, beschermingsbewind en mentorschap*.
Pdf-bestand
Geraadpleegd op 26-05-2016.

Websites

Bergman, R., 2013.

Bergman, R., (2013) *Waarom arme mensen domme dingen doen.*

<https://decorrespondent.nl/511/Waarom-arme-mensen-domme-dingen-doen/19645395-f6c9a0bd>

Geraadpleegd op 02-05-2016.

Juridisch Loket, 2016

Juridisch Loket, (2016) *Hoe werkt schuldhulpverlening van de gemeente?*

<https://www.juridischloket.nl/consument-en-geldzaken/schulden-en-incasso/minnelijk-schuldentractaat>

Geraadpleegd op 09-05-2016.

NBPB, 2016.

<http://www.nbpb.nl/index.php?pid=16>

Geraadpleegd op 11-04-2016.

Nibud, 2016.

Nibud, (2016) *Wettelijke schuldregeling: WSNP.*

<http://www.nibud.nl/consumenten/wettelijke-schuldregeling-wsnp/>

Geraadpleegd op 04-04-2016.

NVVK, 2016.

NVVK, (2016) *Minnelijke schuldregeling.*

http://www.nvbk.eu/nvbk_smal.php/Schuldregeling

Geraadpleegd op 04-04-2016.

Rechtspraak, 2016. (1)

Rechtspraak, (2016) *Bereidverklaring bewindvoerder.*

<https://www.rechtspraak.nl/SiteCollectionDocuments/Bereidheidsverklaring-Bewindvoerder.pdf>

Geraadpleegd op 11-04-2016.

Rechtspraak, 2016. (2)

Rechtspraak, (2016) *Landelijke controle op curatoren, bewindvoerders en mentoren van start.*

<https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Rechtbanken/Rechtbank-Oost-Brabant/Nieuws/Paginas/Landelijke-controle-op-curatoren,-bewindvoerders-en-mentoren-van-start.aspx>

Geraadpleegd op 28-05-2016.

Rossen van, I.P., 2014.

Rossen van, I.P., (2014) *'Parels in de schuldhulpverlening'*

http://www.modusvivendi.nl/index.php?option=com_k2&view=item&id=144:parels-in-de-schuldhulpverlening

Geraadpleegd op 26-05-2016

Stadsbank Oost Nederland, 2016.

<https://stadsbankoostnederland.nl/schulden-oplossen/>

Geraadpleegd op 21-03-2016.

Bijlage 1 Interview cliënt Findool

Volledig ongestructureerd interview met een cliënt van Findool.

Achtergrond cliënt

Cliënt is een alleenstaande moeder met één kind. Haar schulden zijn ontstaan nadat door ziekte haar inkomsten wegvielen. Zij en haar ex-partner hadden aangegeven te willen scheiden op het moment dat zij hulp zocht bij de gemeentelijke schuldhulpverleningsinstantie.

Inleiding

Naast dat ik werkzaam ben bij Findool ben ik op dit moment ook bezig met een afstudeerscriptie bij Findool. Voor deze scriptie doe ik onderzoek naar de mogelijkheden die Findool heeft om schuldhulpverlening aan te bieden aan haar cliënten. Dit onderzoek komt voort uit het feit dat wij constateren dat schuldhulpverlening via de gemeente wat stroef en moeizaam verloopt. Ook in jou geval is het niet zo soepel verlopen. Om deze reden zou ik je graag willen interviewen voor mijn onderzoek. Ik wil je bij voorbaat bedanken voor de tijd die je vrij hebt gemaakt.

Interview

Op welke manier heb je hulp gezocht voor je schulden?

Toen ik me realiseerde dat ik er zelf niet meer uit zou komen heb ik een mailtje gestuurd naar Orionis, de schuldhulpverleningsinstantie hier in de buurt. En toen ben ik ook op gesprek geweest, maar eerst naar maatschappelijk werk, want het ging makkelijker via maatschappelijk werk, die nam dan contact op met schuldhulpverlening. En toen gaven zij eigenlijk direct al aan van: "Ja, we zien je wel terug als je gescheiden bent."

Dus ze gaven meteen dat aan ze je pas zouden kunnen helpen als je definitief gescheiden was?

Ja, en het heeft ruim een jaar geduurd voor dat dat allemaal rond was want scheiden doe je niet in een week. En voordat dat allemaal rond was ben ik eigenlijk alles zelf gaan betalen. Toen heb ik echt een jaar, anderhalf jaar geleefd van € 45,- in de maand. En ook geen voedselbank, of wat dan ook. Want daarvoor moest ik aangesloten zijn bij de gemeente. Dat was echt geen leuke periode. En toen ben ik via via eigenlijk in contact gekomen met Ingrid (werknemer Findool), en toen is het eigenlijk pas gaan lopen. En het loopt eigenlijk nu nog niet, want ik wacht nu nog steeds op de gemeente. Want ik moest uiteindelijk wel naar hen toe. En toen deden zij nog heel moeilijk, zo van: "Hoe is de scheiding gegaan?", heel erg hameren daarop. En continu dingen aanleveren waarvan ik dacht dat hebben jullie al en dat is eigenlijk nog steeds zo. En ik denk ook niet dat dat veranderd.

Als ik het goed begrijp gaven ze bij de gemeente ook niet aan dat er vast gestart kon worden met een inventarisatie van de schulden? Zodat wanneer de scheiding erdoor was er direct gestart kon worden?

Nee, ik heb het echt zwart op wit, ze hebben me een mailtje gestuurd. Ik heb eerst telefonisch contact met haar gehad en toen stuurde ze mij een mailtje: "Zoals telefonisch besproken deel ik u hierbij mede dat u nog getrouwd bent in gemeenschap van goederen, waardoor ik heb besloten u telefonisch een advies te geven. Na uw scheiding bent u van harte welkom voor een adviesgesprek van een half uur of een intakegesprek van anderhalf uur. Intussen kunt u op de volgende websites informatie vinden." En dan staat er een lijst met websites waar ik

maar op moest kijken. Daarna heb ik nog een keer contact met haar gehad omdat ik wilde weten welke verschillende schuldhulptrajecten er waren. Daarna is er nooit meer contact geweest totdat Ingrid een inventarisatie had gemaakt. En toen heb ik in het begin ook nog gezegd, en toen namen ze me eigenlijk ook niet serieus, van: “Moet je eens luisteren daar zitten gewoon spooknota’s tussen die gewoon dubbel zijn.” Zij kwamen uit op een schuld van € 45.000,-, maar daar was ik het niet mee eens, want in die anderhalf jaar nadat ik bij de gemeente heb aangeklopt, had ik al afbetaald. Want ik betaalde toen € 700,- per maand aan schulden af. Dat waren echt alleen schulden, dan kon ik net de huur betalen en dan kon ik gas, water en licht betalen. Maar dat was het, ik kon mijn zorgverzekering daardoor niet meer betalen, want ik hield echt € 45,- over. En de scheiding was toen nog bezig. Maar ik had al € 10.000,- afbetaald, maar dat was allemaal voor niks want dat waren alleen maar rentes. Maar als zij gewoon hadden gezegd van mevrouw we gaan u helpen, we gaan proberen een rentestop te zetten. Maar nu liepen mijn schulden alleen maar verder op. Een paar weken geleden hebben ze mij een inventarisatie gestuurd wat de schulden nu precies zijn en nu staat het op € 20.000,-. Het is nu veel, maar daar was ik wel heel blij mee. Nu, naar mijn berekening klopt die € 20.000,- wel aardig, want ik hou het zelf ook allemaal bij. Maar het had veel minder kunnen zijn als ik meteen geholpen was. Want moet getrouwd zijn een euvel zijn om de schuldhulpverlening in te gaan. Want ik snap wel dat het veel lastiger is maar er moet dan toch ook wel een oplossing gevonden moeten kunnen worden? Want de schulden waren ook echt wel een druppel voor mij. Want ik denk wel dat ik het voor mijzelf beter had kunnen afsluiten op het moment dat je zoiets, niet samen aangaat, maar dat het gewoon humaan kan gaan. En zo is het gewoon niet gegaan. Het stukje scheiden hangt voor mijn gevoel en ik denk voor hem ook wel, heel erg aan die schulden vast. Terwijl dat eigenlijk helemaal niet zo is. Maar als je dan zo een mailtje krijgt, zo van luister we kunnen jou zo niet helpen want je bent getrouwd. Dus dat trouwen is dat stukje blaam en dat moet gewoon klaar zijn anders kan je ook niet verder. Dus je bent alleen maar daar mee bezig en voor de rest ben je eigenlijk niet bezig met relativeren van wat heb ik nu eigenlijk van dat huwelijk emotioneel meegekregen. En dat zijn dingen wat ik ze wel kwalijk neem, want ik vind niet dat dat humaan gegaan is. Want ze zeggen eigenlijk gewoon, luister ga maar scheiden.

Want had je misschien zelf nog zoiets gehad van stel dat we dit op hadden kunnen lossen, dan had ik misschien mijn huwelijk kunnen redden? Of was dat al niet meer het geval?

Nee, dat denk ik niet. Maar dan zou het niet zo snel zijn gebeurd, want nu hebben we eigenlijk ook gekozen voor de goedkoopste, makkelijkste manier, dat is van tafel en bed scheiden. Maar was dit niet zo, waren zij coulanter geweest, dan was er gewoon een echtscheiding geweest. Nu moeten we straks nog een keer weer echte scheiding doen. Nu moet ik twee keer die molen ingaan, terwijl dat eigenlijk niet had hoeven.

Maar op welke manier ben je eigenlijk bij de schuldhulpverlening terecht gekomen? Heb je alles zelf uitgezocht?

Ja ik ben eerst naar maatschappelijk werk toe gegaan en die gaven aan dan kun je deze wegen bewandelen. En toen heb ik een heleboel gewoon via internet uitgezocht en me via daar aangemeld voor schuldhulpverlening. En toen heb ik geloof ik telefonisch contact met hen gehad. En toen kwam eigenlijk meteen het mailtje. O nee, eerst moest ik allemaal formulieren invullen, die werden eerst naar huis gestuurd. En die heb ik ingevuld, toen heb ik er ook bijgezet dat we bezig waren met een scheiding. Maar het is echt op dat stukje getrouwd zijn nog, werd het afgewezen.

Ben je daarna verder nog begeleid of werd je losgelaten totdat je scheiding geregeld was?

Nee, ik ben verder niet begeleid. Maatschappelijk werk kon verder niks doen, want op dat stukje konden zij niks doen. Want ik bedoel, ik ging daar verder niet naar toe omdat ik met mezelf in de knoei zat ofzo. Maar het was gewoon echt puur die schulden moeten opgelost worden. Dus ik kan wel naar maatschappelijk werk gaan, maar die hadden op dat moment ook geen oplossing. Dus nee, dat stopte toen ook. En toen ben ik echt zelf gaan zoeken. En ook echt zelf mailtjes gaan schrijven naar tuchten, zo van welke (beschermings-)bewindvoerders hebben nog geen waarschuwingen. Want ik weet dat hier in de buurt er wel een paar zijn die gewoon echt niet goed zijn. Dus daar was ik ook wel heel bang voor, want je leest natuurlijk ook van alles in de kranten. En op een gegeven moment was er ook iemand in die periode, die was de hert op gegaan met heel veel geld van mensen die onder bewind stonden. En daar heb ik ook helemaal geen hulp in gehad. Dat heb ik allemaal zelf moeten doen en dat snap ik ook wel dat je dat allemaal zelf moet doen. Maar er zijn genoeg mensen die dat gewoon niet kunnen. En dat was allemaal wel heel moeilijk. Want op een gegeven moment ga je denken wat kan ik doen om zo snel mogelijk van die schulden af te komen. Dus je gaat echt grenzen voorbij, in gedachten. En dat is gewoon niet goed. Weet je hoeveel mensen er zijn die wel die grenzen voorbij gaan. Die alleen maar denken aan: "Nou als ik maar een handeltje begin of een dingetje, dan ben ik maar van die schulden af." Zo moet het toch niet kunnen.

Heb je daar ook echt serieus over nagedacht? Om te zeggen van ik ga hoe dan ook geld bij elkaar, het maakt me niet uit op welke manier?

Ja, daar heb ik echt over nagedacht. En natuurlijk doe je het niet, maar het feit dat je er aan denkt geeft aan hoever je bent. Dan vindt ik dat je echt je grenzen over gaat, dat je te ver gaat inderdaad. En er zijn genoeg mensen die niet zo denken, die denken alleen maar die schulden moeten verdwijnen want anders verlies ik daar heel veel mee. Want dat stukje van hè, als mijn ex-man echt een eikel was geweest, zo van: "Met € 45,- per maand kan jij niet je kind opvoeden." Want dat had hij tegen mij kunnen gebruiken. En gelukkig heeft hij dat nooit gedaan maar dat had hij wel gekund.

Dat je ex-man op die manier had geprobeerd om je kind af te pakken bedoel je?

Ja, en dat heeft hij gelukkig niet gedaan. En mijn zoontje kwam ook niks te kort, op een gegeven moment wordt je gewoon zelf creatief, met de kleinste dingetjes maak je wel wat. Maar ik denk echt dat dat stukje, de toelating en de weg tot de schuldhulpverlening, dat dat echt onderschat wordt. Want heel veel mensen denken maar o, ja maar je hebt schulden gemaakt, dan ga je toch lekker de schuldsanering in, dan ben je er vanaf. Maar daar komt zoveel bij kijken. En ik ben nu al ruim twee jaar bezig en ik zit er nog niet in, want er is nog niet echt een regeling gestart. Want ik vindt het ook heel moeilijk dat Orionis, dat zij dit nu in handen hebben van mij, maar het kan niet anders. Vorig jaar heb ik een gesprek gehad daar, en het is dat Ingrid vaak belt en vraagt of er al iets is. Want ik kreeg laatst een brief, vier maanden na de aanmelding dat er een inventarisatie was gedaan. Die heb ik ondertekend en teruggestuurd, en ondertussen heb ik nog niks weer gehoord.

Als ik het goed begrijp is er geen regelmatig contact met de gemeente hierover?

Nee, ik heb twee keer contact gehad sinds dat Ingrid mij heeft aangemeld. Dat is vorig jaar ergens geweest.

En ervaar jij nu dat er meer rust is gekomen, sinds je bent aangemeld bij de schuldhulpverlening en er een beschermingsbewindvoerder tussen zit?

Ja en nee, er is wel een bepaalde rust, maar het feit dat ik nog steeds af en toe brieven krijg van deurwaarders en zij nog steeds hier aan de deur staan, dat zorgt nog wel voor onrust. En ik weet niet waar ik aan toe ben, ik weet niet of het minnelijke traject al rond is of dat ik straks alsnog de Wsnp in moet. Ik weet het niet.

Want op welke manier zou bijvoorbeeld de gemeente dit beter aan kunnen pakken? Zodat jij zelf meer het gevoel krijgt, er wordt iets gedaan en dingen opgelost?

Ik denk dat de samenwerking tussen die verschillende instanties die de minnelijke trajecten regelen en de Wsnp-bewindvoerders en de beschermingsbewindvoerders veel beter gaan. Want volgens mij werken jullie allemaal langs elkaar heen.

Stel dat Findool het minnelijke traject over zou nemen, dat dat niet meer uitgevoerd wordt door een gemeentelijke instantie maar door de beschermingsbewindvoerder. Zou dat voor jou meer rust brengen en vertrouwen?

Ja, want doordat het bij meerdere partijen ligt wordt er een situatie gecreëerd die precies hetzelfde is als dat je in de schulden zit. Want je hebt daar een schuld, daar een schuld en daar een schuld. Je bent dit aan het afbetalen, dat blijft liggen. En dat voelt voor mij nu precies hetzelfde, ik heb contact met jullie, maar contact met Orionis is er niet. Dus Ingrid kan zeggen het loopt nu zo en zo. Maar ik krijg dat niet bevestigd door Orionis, die er daadwerkelijke mee bezig is. En zij zijn degene die mij daadwerkelijk schuldenvrij moeten maken. Want ik heb dan wel contact met jullie, en jullie zeggen het gaat zo en zo. Maar dat wordt niet bevestigd door degenen die er daadwerkelijk mee bezig zijn. Er daardoor is er voor mij geen vertrouwen in die instantie. Want ik denk ook dat zij zoveel cliënten hebben. En bij jullie zal dat veel minder zijn. Want het duurt soms gewoon 6 maanden voordat je weer een gesprek hebt na het intakegesprek. Want het duurt allemaal zo lang en dan ben je eigenlijk nog nergens.

Ik vraag me ook af, veel mensen hebben ook het beeld dat wanneer zij aan worden gemeld bij een schuldhulpverleningsinstantie, dat zij binnen 3 jaar schuldenvrij zijn. Heerste dat beeld bij jou ook?

Nou, dat beeld wordt wel gecreëerd. Maar het is veel langer want het minnelijke traject, of het nu slaagt of niet, kan al een paar jaar duren. Maar er zijn ook zoveel verschillen, want ik dacht in eerste instantie ook toen ik op jullie website kwam, van er wordt gesproken over schuldhulpverlening. Dus dan denk je aan het standaard verhaal van na 3 jaar ben je klaar. Maar dan heb je nog zoveel andere regelingen waarbij dat niet zo is, zoals budgetbeheer en beschermingsbewind. En daar is dat gewoon niet zo. En nu heb ik mij daar in verdiept, maar ik denk dat maar heel weinig mensen dit weten. Ik hoop gewoon dat voor mij dat minnelijke traject gaat slagen. Maar ik weet het niet. En dan zal ik weer moeten wachten, maar in die tussentijd.. Weet je, je weet op een gegeven moment ook niet, van ja hoe lang kan zo'n rentestop erop zitten. Hoe lang gaat dit goed inderdaad, dat mijn schulden niet hoger worden. Want ook die schuldeisers hebben rechten, het niet alleen hè, van o je staat onder beschermingsbewind, nu kunnen ze niks meer, want dat is natuurlijk niet zo.

Nee daar heb je gelijk in inderdaad. Alleen moeten zij zich in principe bij de beschermingsbewindvoerder melden en niet meer bij de cliënt.

Nee dat is inderdaad zo. Maar het hebben van schulden is ook echt een taboe hier.

Merk je dat veel dat mensen echt niet durven te praten over hun financiën?

Nee, er zijn wel bepaalde mensen die dat wel doen, maar dat zijn dan echt wel de “tokkies”. Die ook op Facebook posten: “Heeft iemand nog een pak melk want ik sta onder bewind en ik heb geen geld.” Dat interesseert ze helemaal niks wie het leest. Maar dat zijn dan inderdaad echt wel de “tokkies”. Maar ik merk wel, ik ben zelf Marokkaanse en binnen de Marokkaanse gemeenschap, dat is van huis uit zo geweest, daar praat je niet over. En schulden maak je sowieso niet. En als je schulden hebt dan los je dat met de familie op en dat mag echt niet buitenshuis komen. Terwijl je eigenlijk ziet dat heel veel Marokkaanse jongeren al heel veel schulden hebben. En dat loopt alleen maar op en op, maar echt aan de bel trekken doen ze niet.

En is er dan, omdat het eigenlijk niet naar buiten mag komen, ook nog iets als een kerkelijk vangnet, vanuit het geloof?

Ja dat is er wel, maar daar wordt wel heel streng op gereageerd. Want ze geven wel aan, moet je eens luisteren, één van de zuilen van de Islam is ga niet in met rente, ga niet in met schulden. Dus daar zijn ze niet happig op, dan helpen ze liever iemand die in een ander land in armoede leeft. Dus daar zijn ze niet zo happig op.

Dus vanuit die positie is het dan sowieso al heel erg moeilijk om aan te geven, van ik heb een probleem?

Ja dat maakt het wel moeilijker. Maar ik zie bijvoorbeeld op Facebook wel dat men dan wel geholpen wordt hoor, dan wordt bijvoorbeeld een huisuitzetting voorkomen. En hebben mensen het geld zo bij elkaar. Maar het roept dan ook wel reacties op binnen de gemeenschap van: “ja dat heeft zij zelf gedaan”. Dus dat maakt het allemaal wel moeilijker. En dat zijn ook dingen waar ik destijds wel aan gedacht had, maar dat heb ik toch niet gedaan. Dat je denkt: “Ik ga maar aalmoezen aannemen.” En natuurlijk ik heb er zelf een potje van gemaakt, maar hoe het nu gegaan is, denk ik soms ook van nou had ik dat maar gedaan. Dan was ik er nu misschien al vanaf geweest.

Maar ook voor mijn kindje, ik kan nu veel minder. Hij kan veel minder dan zijn vriendjes. Met feestjes gaan die naar een pretpark hier in de buurt. En ik kan dat gewoon niet, maar hij roept dat wel. En dan ben ik zelf wel heel creatief en doe ik het met hartstikke weinig en hij het toch wel altijd hartstikke leuk. Maar het feit dat hij het vraagt steekt toch wel, want ik kan het hem niet geven.

En ik wil graag gewoon af kunnen kruizen, gewoon elke maand van nou nog zoveel te gaan. Maar dat kan gewoon niet, ik heb gewoon geen einddatum. Dus het voelt gewoon nog steeds hetzelfde als twee jaar terug. Natuurlijk, ik heb meer hulp en ze komen niet zo vaak meer aan de deur. En mijn vaste lasten worden allemaal betaald, maar ik heb nog steeds niet echt die rust en een zicht op het eindpunt. En ik neem al genoeg met: “Nou mevrouw u bent toegelaten tot het minnelijk traject en we gaan beginnen.”, dat is voor mij al voldoende. Want het wordt nooit erger dan wat ik al gehad heb. Want dan kan ik ernaartoe leven en mijn kind ook wat beloftes doen. En dan kun je ook zeggen hè van, “Nou over een paar jaar dan kunnen we een keer op vakantie en dat kan ik nu niet”.

Bijlage 2 Brief Rechtbank Overijssel

INGEKOMEN 08 FEB 2016

de Rechtspraak

Rechtbank Overijssel

Findool B.V.
Postbus 112
7440 AC Nijverdal

Team Toezicht -
Bewindsbureau

datum 4 februari 2016
onderdeel bewindsbureau
doorkiesnummer +31(0)883611054
ons kenmerk
uw kenmerk
bijlage(n)
onderwerp kwaliteitseisen.

bezoekadres
Egbert Gorterstraat 5
Almelo

correspondentieadres
Postbus 325
7600 AH Almelo

t +31(0)883611054
f +31(0)883610082

Openingstijden griffie
telefonisch van 10.00 - 15.30
uur

www.rechtspraak.nl

Bij beantwoording graag ons
kenmerk vermelden.

Geachte heer, mevrouw,

Naar aanleiding van de door u laatstelijk ingediende bewijsstukken -eigen verklaring, verslag van de accountant en de jaarrekening- omtrent de kwaliteitseisen heeft het bewindsbureau in Overijssel deze stukken (nogmaals) beoordeeld. Namens de kantonrechter bericht ik u als volgt.

Ten aanzien van de beoordeling van de eigen verklaring en het verslag van de accountant is vastgesteld dat u voldoet aan de geldende kwaliteitseisen.

Ten aanzien van de beoordeling van de financiële jaarrekening -waarbij onder meer is gekeken naar de solvabiliteit van uw onderneming- geeft na bestudering van deze stukken geen aanleiding voor (verdere) op- of aanmerkingen.

Ik wijs u erop dat de jaarlijkse bewijsstukken omtrent de kwaliteitseisen vanaf 1 januari 2016 ingediend moeten worden bij de rechtbank Oost-Brabant, Toezicht, landelijk kwaliteitsbureau CBM, Postbus 90138, 5200 MA 's-Hertogenbosch.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

H. Makkinga-Jansen
medewerker bewindsbureau

Bijlage 3 Verklaring van eigen werk

Academie Bestuur & Recht

Hierbij verklaar ik, dat ik het voor u liggende werkstuk/project zelfstandig en zonder gebruik van andere dan de aangegeven hulpmiddelen geschreven hebben; De uit andere bronnen direct of indirect overgenomen teksten zijn op enigerlei wijze in de door mij geschreven tekst expliciet met bronvermelding verantwoord. Het werkstuk werd tot nu toe nog niet in dezelfde of in vergelijkbare vorm aan een examinerator of examencommissie voorgelegd. Ook is het werkstuk niet eerder in het openbaar verschenen.

Naam, achternaam: Joanne Rohaan

Plaats, datum: Rijssen, 4 juni 2016

Handtekening: